

QUAN TOT COMENÇA AMB EL BLAU I EL ROSA

Origen dels estereotips de gènere

QUAN TOT COMENÇA AMB EL BLAU I EL ROSA

Origen dels estereotips de gènere

Batxillerat d'humanitats

Curs 2018-2019

En primer lloc, vull agrair a la meva tutora del Treball de Recerca, la seva orientació constant, la seva paciència i els seus ànims que han estat essencials per poder realitzar aquest treball.

Seguidament, gràcies a les mestres d'infantil que s'han interessat en el meu treball i m'han guiat les pràctiques; sense elles no hagués estat possible la investigació aportada. No puc oblidar, a tot el professorat que durant el meu camí d'estudiant m'han ajudat a veure aquesta professió com la més maca del món.

Per últim, i de manera molt especial dels més propers, família i amics que m'han donat suport en els moments més dificultosos.

« Es el ojo de la ignorancia el que asigna un color fijo e inmutable a cada objeto, tenga cuidado con esta piedra para no tropezar. »

Gauguin, 1891

ABSTRACT

This work is a generic analysis on gender stereotypes in childhood; starting with the origin of the segregation of the blue and pink colors, to stories, movies, fashion and sexist toys; in order to demonstrate that gender inequality is part of education and society.

The objectives of this work are two, the first to demonstrate that after three years, children have acquired gender stereotypes, which leads them to establish inequalities of gender opportunities. From here, there is a need for coeducation so that children are happier.

The second, see if our society is making a change when it comes to breaking stereotypes. The method to answer this has been the observation in the classroom of different ages and the commercial observation of children's toys.

The results obtained have shown that certain changes are taking place in society, but it is still far from an egalitarian society in which children are educated without gender stereotypes.

COMPENDI

Aquest treball és un anàlisi genèric sobre els estereotips de gènere en la infància; començant per l'origen de la segregació dels colors blau i rosa, fins als contes, les pel·lícules, la moda i les joguines sexistes; per tal de demostrar que la desigualtat de gènere parteix de l'educació i la societat.

Els objectius d'aquest treball són dos, el primer demostrar que a partir dels tres anys els nens ja tenen adquirits els estereotips de gènere, fet que els porta a establir desigualtats d'oportunitats entre sexes. A partir d'aquí, es veu la necessitat d'una coeducació per tal que els infants siguin més feliços.

El segon, veure si la nostra societat està fent un canvi a l'hora de trencar estereotips. El mètode per a poder respondre això ha estat, l'observació a l'aula de diferents edats i l'observació comercial de les joguines infantils.

Els resultats obtinguts han demostrat que en la societat s'estan produint certs canvis però encara s'està lluny d'una societat igualitària en què els infants s'eduquin sense estereotips de gènere.

ÍNDEX

INTRODUCCIÓ	8
1. Els estereotips	11
1.1. Què és un estereotip?	11
1.2. Classificació d'estereotips	12
2. Estereotips del blau i del rosa	13
2.1. Que són els estereotips de gènere?	13
2.2. Característiques dels estereotips de gènere	13
2.3. Diferència principal entre gènere i sexe	14
2.4. Estereotips del gènere masculí i femení	14
2.5. Què són els prejudicis i quina relació tenen amb els estereotips?	16
2.6. Tipus de prejudicis del gènere femení	17
2.7. Tipus de prejudicis del gènere masculí	18
3. Els estereotips de gènere en el món dels colors	19
3.1. Rosa per a les nenes, blau per als nens	19
3.2. Hi ha hagut sempre aquesta diferència entre el blau i el rosa?	20
3.3. L'estereotip sobre el blau i el rosa en les parts del planeta	22
3.4. Variables no culturals que influeixen a l'hora de triar els colors:	22
3.5. Preferències de colors segons el sexe i les edats	23
3.5.1. Els colors preferits segons les edats i el sexe:	23
3.5.2. Els colors menys apreciats segons l'edat i el sexe:	23
4. Diferències psicològiques i biològiques dels sexes i la relació amb els estereotips de gènere	24
4.1. Diferències psicològiques	24
4.2. Diferències biològiques	25
4.3. Ment masculina i ment femenina:	27
5. Paper de la família	28
5.1. Recomanacions per a pares i mares	28
6. El paper de l'escola	29
6.1. Què cal fer per afavorir la coeducació a l'escola?	29
6.2. El pati de l'escola	30

Quan tot comença amb el blau i el rosa

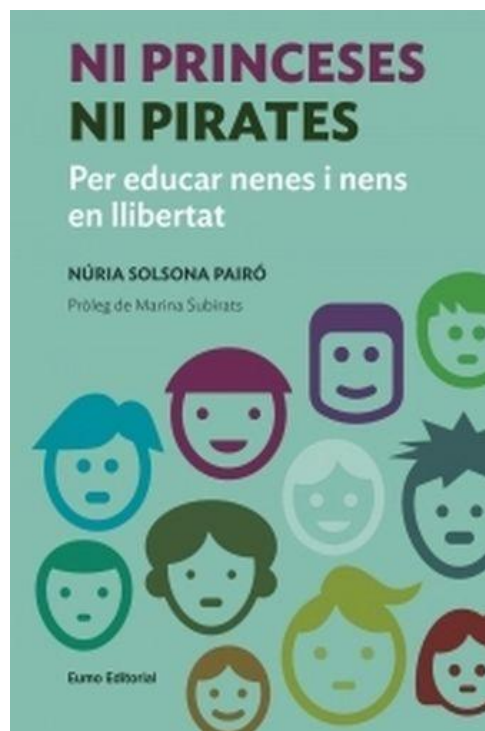
6.3 Què cal fer perquè el pati sigui un espai neutre per tots els nens i nenes?	31
7. Els contes.....	32
7.1. Característiques de contes estereotipats	33
7.2. Què podem fer per evitar tots aquets estereotips en els contes?	33
7.3. Contes que trenquen amb aquests estereotips/coeducatius	34
8. Pel·lícules/sèries que trenquen amb aquests estereotips	36
9. Presentació de la metodologia de les dues investigacions.....	37
10. Investigació escolar	38
10.1. Activitats d'observació realitzades de P1 a P5.....	38
11. Investigació comercial	45
11.1. Recull d'informació de premsa actual sobre empreses de joguines que comencen a trencar amb els estereotips de gènere.....	45
11.2. Observació de les joguines dels prestatges	47
CONCLUSIONS	54
REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES.....	56
Bibliografia en suport paper.....	56
Bibliografia en suport electrònic.....	56
GLOSSARI.....	60

INTRODUCCIÓ

El motiu de l'elecció del tema dels estereotips¹ de gènere², a partir del “blau³ i rosa⁴” ve del meu interès vocacional per l'educació dels infants de 0 a 3 anys i per l'atracció dels continguts psicològics de l'optativa de psicologia al Batxillerat. La relació entre educació i psicologia, és la clau per fer infants feliços. La felicitat d'aquests només pot ser possible des de la llibertat i la igualtat⁵ d'oportunitats.

Aquest treball de recerca s'estructura en dues part, una clarament teòrica i una altra de pràctica.

La teòrica parteix de les dues preguntes inicials que em van despertar el gran interès sobre el tema dels estereotips : quins prejudicis hi ha darrere del blau i el rosa? Es comença a notar un canvi en la nostra societat, s'estan trencant tòpics⁶ des de la infància , a través del màrqueting comercial

Portada del llibre. Font pròpia.

(roba, joguines, pel·lícules, contes...)? Aquesta part teòrica, l'he realitzat a partir de la informació recollida sobre la bibliografia d'experts en la matèria. Experts de renom en el tema dels estereotips de gènere des de la infància. L'obra principal de referència ha estat *Ni princeses ni pirates*”, llibre de Núria Solsona, una de les màximes expertes en coeducació. En aquest, s'expliquen les conseqüències d'una educació sexista i com disminuir-la per tal de tenir una societat amb igualtat d'oportunitats i unes criatures felices amb llibertat d'elecció.

¹ GLOSSARI

² GLOSSARI

³ GLOSSARI

⁴ GLOSSARI

⁵ GLOSSARI

⁶ GLOSSARI

Quan tot comença amb el blau i el rosa

A partir d'aquesta base inicial de coneixements, vaig començar en la recerca d'articles d'última actualitat (Veure bibliografia). Gràcies al contingut de tots ells, vaig poder ordenar la part teòrica amb els següents apartats de tal manera que queda un tema monogràfic sobre *Quan tot comença amb el blau i el rosa, Origen dels estereotips de gènere:*

- Els estereotips.
- Classificació d'estereotips.
- Estereotips del blau i del rosa.

Característiques dels estereotips de gènere.

Diferència principal entre gènere i sexe.

Estereotips del gènere femení i masculí.

Què són els prejudicis i quina relació tenen amb els estereotips?.

Tipus de prejudicis del gènere femení i masculí.

- Els estereotips de gènere en el món dels colors.

Rosa per les nenes, blau pels nens.

Hi ha hagut sempre aquesta diferència entre el blau i el rosa?.

L'estereotip sobre el blau i el rosa en les parts del planeta.

- Variables no culturals que influeixen a l'hora de triar els colors.
- Els colors preferits i els menys apreciats segons l'edat, el sexe i el caràcter.
- Diferències psicològiques i biològiques dels sexes i la relació amb els estereotips de gènere.

Diferències biològiques.

- Ment masculina i ment femenina.
- El paper de la família: recomanacions paer a pares i mares.

La segona part del treball és la pràctica, aquesta té com a objectiu respondre les dues següents hipòtesis inicials que se'm plantejaven sobre el tema:

1. La hipòtesi trobada en *Ni princeses ni pirates* de Marina Subirats: "als tres anys, els nens ja tenen adquirida la jerarquia de gènere i es creuen superiors a les nenes perquè la societat així els hi ha transmès a través de diferències en el joc i les joguines, els colors o els dibuixos".

Quan tot comença amb el blau i el rosa

2. La hipòtesi sorgida de la meua intuïció: “des de l'àmbit comercial infantil (joguines i contes) , s'està produint un canvi cap a una societat menys sexista i més igualitària.

Per tal de poder demostrar aquestes dues hipòtesis, vaig haver de pensar en dues investigacions; una d'escolar, per resoldre la primera i una altra comercial, per la segona.

El mètode de les dues investigacions ha estat el treball de camp. He escollit aquest mètode perquè és el que permet traslladar-me al lloc on poden observar-se comportaments que les demostrin a través de l'observació, sense forçar a que es produeixin de manera artificial . Els llocs del treball de camp són l'aula, com entorn familiar i còmode per la criatura i les botigues de joguines, llocs reals on tan sols observant els prestatges pots valorar si hi ha segregació⁷ per sexe o no.

Finalment, per dur a terme el disseny de l'observació a l'aula - pensar com podia quedar demostrada la hipòtesi, “ a partir dels 3 anys ja està interioritzada la superioritat d'un sexe” - vaig analitzar el documental, *Ni superheroes ni princesas* .

Jauid Abelmoneim “Ni superheroes, ni princesas”.

Un experiment social amb

Font: *Diari de Girona*.

escolars de 7 anys dut a terme en un col·legi de Regne Unit. Documental de Movistar on es posa a prova el poder de l'educació en favor d'una societat igualitària.

⁷ GLOSSARI

COS DEL TREBALL

I MARC TEÒRIC

1. Els estereotips⁸

De ben segur que heu sentit moltes vegades les paraules rosa i blau. Segurament associeu el blau al món del nen i el rosa al món de la nena, doncs bé, per aprofundir en els estereotips que envolten aquests colors cal començar per la seva definició.

El blau i el rosa és la catalogació mental des d'un punt de vista de la societat en relació a tot allò que pertany al món del nen o bé, al de la nena. Metafòricament, la societat actual defineix el gènere segons el color que prefereix l'Infant.

Ja que aquesta relació que s'estableix entre el blau i el rosa no deixa de ser un estereotip i un prejudici de la societat, definirem amb claredat el significat d'aquestes dues paraules de continuació:

1.1. Què és un estereotip⁹?

Conjunt d'idees, creences o imatges mentals que un grup o una societat obté a partir de les normes o dels patrons culturals prèviament establerts . Ara bé són imatges i idees basades en la veritat subjectiva, no en la objectiva; per tant, la majoria de vegades, no són certs. Tanmateix, els estereotips no són veritats universals, tot i que molta gent de vegades ho confon.

Els estereotips poden ser positius o negatius. Són positius quan la reducció i simplificació és favorable a un col·lectiu i, fins i tot, el sobrevalora. En canvi, són negatius quan les valoracions injustificades són negatives. Aleshores els anomenem prejudicis.

Un exemple d'estereotip positiu és el següent: "Les nenes són tranquil·les". En canvi, un exemple d'estereotip negatiu és "les nenes no poden jugar mai a futbol perquè no en saben".

⁸

<<<http://www.poderjudicialmichoacan.gob.mx/web/atencion/contenido/ponencias/mesa2/Estereotipos%20de%20G%C3%A9nero%20Julia%20P%C3%A9rez.pdf>>>

⁹ GLOSSARI

Quan tot comença amb el blau i el rosa

Per a poder entendre millor què és un estereotip exposaré diversos sinònims els quals l'identifiquen molt i finalment un exemple perquè puguem situar-lo en el nostre dia a dia.

Uns dels sinònims que podríem escollir per a la paraula estereotip són els següents: clixé¹⁰, etiqueta¹¹, patró, impressió i classificar.

A la dona se la relaciona estereotipadament amb la bellesa i lo passiu, mentre que l'home se'l relaciona estereotipadament amb la duresa, l'acció i la valentia.

1.2. Classificació d'estereotips¹²

Els estereotips es poden classificar segons siguin d'un grup intern o d'un grup extern.

1. Grup intern: Consisteix en aquell grup el qual tu et pots unir. Un exemple de grup intern són les dones
2. Grup extern: Consisteix en aquell grup el qual té una aparença concreta la qual tu no formes part. Un exemple de grup intern són totes aquelles persones d'una cultura diferent a la teva, com podrien ser els Japonesos.

També podem classificar els estereotips segons si són automàtics o explícits o anomenats també conscients o inconscients.

1. Automàtics o conscients: Els estereotips automàtics són aquells estereotips que et fas tu mateix quan veus un concret grup social. Un exemple d'estereotip automàtic és quan veiem a un grup de nens a dins al pati i diem: "segur que estan jugant a futbol"
2. Explícits o inconscients: Els estereotips explícits són aquells estereotips influenciats per a una persona o un mitjà de comunicació amb l'objectiu de que acabis creient en l'estereotip creat.

Un exemple d'estereotips explícits o inconscients és el de les idees que tenien les societats antigues sobre el seu propi cos.

Durant la prehistòria es creia que una persona era perfecta i bella si aquesta era grossa i peluda. Els homes i les dones durant l'edat antiga, en canvi, havien

¹⁰ GLOSSARI

¹¹ GLOSSARI

¹² <<<http://www.poderjudicialmichoacan.gob.mx/web/atencion/contenido/ponencias/mesa2/Ester-eotipos%20de%20Género%20Julia%20Pérez.pdf>>>.

de tenir cura del seu cos i anar nets i polits i es diu també, que a la vegada era important portar una túnica blanca com a símbol de puresa. A l'edat Mitjana era important menjar molt i tenir un cos gros, ja que era símbol de les grans classes socials.

2. Estereotips del blau¹³ i del rosa¹⁴

Ara bé un cop vista la classificació dels estereotips, em centraré amb els estereotips de gènere, també anomenats estereotips sexistes. Aquests són característics d'una societat masclista i lluny d'una igualitària.

2.1. Que són els estereotips de gènere?

Els estereotips de gènere són idees imaginàries, val a dir prejudicis, que s'han anat construint i transmetent en les societats amb el pas del temps. Són doncs, construccions culturals i socials que classifiquen les qualitats psíquiques i físiques de les persones, dividint-los en homes i dones, i limitant les seves possibilitats de desenvolupament de certes capacitats personals, culturals, socials, econòmiques, polítiques, esportives, emocionals, etc.

Els estereotips de gènere serveixen per a definir metes i expectatives per a tots dos sexes, marcant una evolució diferent per a homes i dones i justificant, moltes vegades, una discriminació¹⁵ cap a aquestes últimes.

2.2. Característiques dels estereotips de gènere

Els estereotips de gènere tenen les següents característiques:

- Són compartits per molta gent.
- Atribueixen tret i comportaments diferents a dones i homes.
- No són conscients, sovint són creats sense els humans ser-ne conscients.
- Completen la informació quan és ambigua, quan quelcom admet diferents interpretacions o ofereix diferents sentits.
- Quan són negatius et condueixen a la discriminació i als prejudicis.

¹³ GLOSSARI

¹⁴ GLOSSARI

<<<http://www.cdp.udl.cat/tallers/index.php/ca/estereotips-i-rols-de-genere/introduccio>>>

¹⁵ GLOSSARI

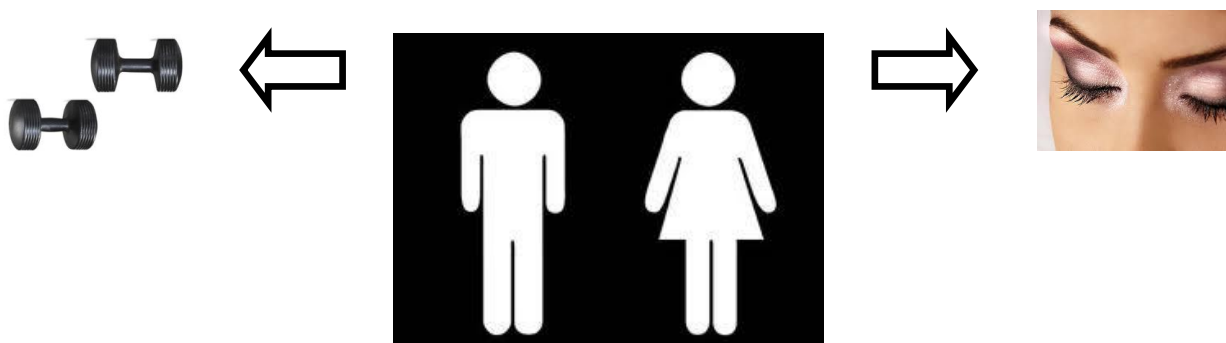
2.3. Diferència principal entre gènere¹⁶ i sexe¹⁷

Parlem de sexe quan ens referim a les característiques biològiques que identifiquen a les persones com a mascles o femelles.

En canvi, parlem de gènere quan ens referim a una construcció social i cultural que defineix les diferents característiques emocionals, afectives, intel·lectuals, així com els comportaments que cada societat assigna com a propis i naturals d'homes o de dones.

El sexe ve determinat per la naturalesa, és a dir, una persona neix amb sexe masculí o bé femení. En canvi, el gènere, s'aprèn i pot ser educat, canviat i manipulat.

2.4. Estereotips del gènere masculí i femení¹⁸

Estereotip masculí i femení

Aquesta il·lustració representa les qualitats que la societat atribueix a cada sexe de forma estereotipada.

Podem veure-hi una silueta masculina i una silueta femenina, de la silueta masculina surt una fletxa cap a unes peses de gimnàs i de la silueta femenina surt una altra fletxa cap a una dona maquillada. Aquesta foto el que ens vol fer transmetre és l'estereotip que havíem dit abans de la bellesa cap a la dona i la duresa i la valentia cap a l'home.

¹⁶ GLOSSARI

¹⁷ GLOSSARI

¹⁸ <<<http://www.cdp.udl.cat/tallers/index.php/ca/estereotips-i-rols-de-genere/introduccio>>>

Quan tot comença amb el blau i el rosa

Partint d'aquesta base teòrica, podem sentir frases com²⁰:

- **Frases estereotipades sobre l'aspecte físic:**

“És un nen? És tan maco que sembla una nena.”

“És un nena? Com que no porta arracades pensava que era un nen.”

Els estereotips atribuïts al gènere femení¹⁹

Els estereotips atribuïts al gènere masculí

Bellesa	Estabilitat emocional
Capacitat de tenir cura i de donar plaer	Autocontrol
Inestabilitat emocional	Agressivitat
Disponibilitat	Tendència a dominar
Passivitat	Assertivitat
Tendresa	Objectivitat
Submissió	Altes qualitats i aptituds intel·lectuals
Dependència	Efectivitat baixa
Baixa autoestima	Aptitud per al treball científic
Efectivitat molt marcada	Racionalitat
Intuïció	Valentia i amor al risc
Feblesa	Treballadors i mantenir econòmicament la casa

“Pintar-se les ungles és de nenes.”

- **Frases estereotipades sobre activitats i esports:**

El futbol és de nens; en canvi, el ballet és de nenes.

Aquestes coses són de nens, no siguis “marimacho”.

Aquestes coses són de nenes, no siguis “mariquita” o marieta²¹.

De veritat vols ser llevador? Si és una professió de dones!

De veritat vols ser mecànic? Si és una professió d'homes!

¹⁹

²⁰ << <https://www.bebesymas.com/infancia/las-21-frases-sexistas-que-los-ninos-escuchan-desde-pequenos-y-que-debemos-evitar>>>

²¹

- **Frases estereotipades sobre jocs i gustos:**

Les nines són de nenes; en canvi, els cotxes són de nens.

El blau és de nens i el rosa és de nenes.

- **Frases estereotipades sobre comportament²²:**

Ets molt forta per ser una nena.

Les nenes són més llestes i més tranquil·les, no com els nens que són uns bruts.

Ets l'home de la casa i has de cuidar de tots.

Un cop vistes les associacions, podem arribar a la conclusió que la relació que s'estableix entre cada gènere i aquestes aptituds o qualitats està molt interioritzada en la nostra societat. No només es poden sentir frases com les anteriors, sinó que també se'n poden veure exemples visuals en algunes campanyes publicitàries.

Per exemple, el Carrefour d'Argentina va presentar aquests cartells per promocionar "el dia del nen". En aquestes il·lustracions veiem dues parts ben diferenciades. Per una banda, veiem

Figura 2. Cartell Carrefour

El lloc del nen amb el color blau com a protagonista i fotografies d'aquest jugant amb un cotxe i un maletí de construcció. Per l'altra banda, al lloc de les nenes s'utilitza el color rosa i aquesta està jugant amb una cuineta i un tocador. Aquest exemple es relaciona molt directament amb els estereotips esmentats en la taula anterior, però aquí en aquest cas parlàriem de publicitat sexista.

2.5. Què són els prejudicis²³ i quina relació tenen amb els estereotips?²⁴

Els prejudicis es formen quan es jutja abans de conèixer. Per tant, podem dir que és una opinió, valoració o judici que es fa de manera precipitada i sense base de certesa ni coneixement just i complet i que li influeix i li condiciona el

²² <<<https://www.lavanguardia.com/vida/20180801/451182752576/campana-machista-carrefour-campeones-cocineras.html>>>

²³ GLOSSARI

²⁴ <<<http://www.cdp.udl.cat/tallers/index.php/ca/estereotips-i-rols-de-genero/introduccio>>>

Quan tot comença amb el blau i el rosa

punt de vista. Quan tenim un prejudici el que fem és excloure i jutjar negativament a un determinat individu, col·lectiu o fins i tot conducta.

Els prejudicis no tenen en compte experiències reals ni contrastades. No necessita alimentar-se amb cap conflicte econòmic, polític o social. Es basa en informació imaginària que mai es verifica: amenaces, llegendes o mites.

Ara bé, cal tenir en ment quatre coses sobre els prejudicis:

- No són universals, sinó que cadascú pensa coses diferents.
- Estan molt relacionats amb la discriminació, ja que un cop fet el prejudici la conducta que ens porta a actuar a partir d'aquest criteri, és l'anomenada discriminació.
- Sorgeixen d'estereotips negatius que abans s'han atribuït a qualsevol grup determinat
- Poden ser de diversos tipus, racials, d'orientació sexual²⁵, de gènere, etc.

Per tant, quan es realitza una valoració negativa d'un grup sobre la base d'un estereotip el resultat és el prejudici.

2.6. Tipus de prejudicis del gènere femení

Segons la forma estètica

Les dones són poc femenines si...	No es vesteixen de color rosa
	No porten els cabells llargs
	No són boniques i esveltes

Segons la manera d'actuar

Les dones no són femenines, fines i dones de veritat si no...	Juguen amb nines
	Són presumides
	Són sensibles
	Són cordials
	Són amables
	Són servicials
	Són boniques

²⁵ GLOSSARI

	Són primes
	Han estat amb poques parelles al llarg de la seva vida
	Es dediquen a activitats més fines com cosir o dibuixar
Segons els seus deures	
Les dones no són dones de veritat si no...	Cuiden de la família i del marit
	Són recepcionistes, secretàries o mestres, ja que aquestes feines no requereixen gaire força. Han de ser treballadores roses ²⁶

2.7. Tipus de prejudicis del gènere masculí

Segons la forma estètica

Els nois són "gays" ²⁷ si...	Vesteixen amb tons celestes i blaus des de petits
	S'alimenten bé i estan musculosos i forts

Segons la manera d'actuar

Els nois són "gays" si no...	Juguen amb cotxes de joguina o muntant i desmuntant objectes
	Són més respectats que una dona
	Han tingut moltes parelles al llarg de la seva vida

Segons els seus deures

Els homes no són homes de veritat si no...	Treballen i mantenen econòmicament la casa.
	Són metges, mecànics o fusters, ja que requereixen més esforç intel·lectual

²⁶ GLOSSARI

²⁷ GLOSSARI

3. Els estereotips de gènere en el món dels colors²⁸

Conegut ja el concepte d'estereotip i prejudici, l'aplicarem en el marc mental social del blau i el rosa, ja que el blau i el rosa com bé he dit abans no deixen de ser estereotips i prejudicis.

Els colors ja apareixen socialment dividits abans que naixem, el moment en què naixem i fins al llarg de la nostra vida en dues úniques tonalitats segons el nostre sexe biològic . Rosa si som una nena, blau si som un nen. Hem assumit això de tal manera que la majoria de les persones ho entenem com una cosa innata, com una cosa que atén únicament a la pròpia biologia.

3.1. Rosa per a les nenes, blau per als nens²⁹

Observant una mica el nostre voltant, habitacions, aniversaris, joguines, vestimenta, etc. Veiem que el rosa és el color que predomina a les nenes incloent el lila i que el blau és el que predomina els nens, incloent colors com el verd i el vermell.

La societat veu que les nenes haurien d'anar vestides de rosa pal, menjar entrepans sortits d'un taper rosa fúcsia i beure d'una ampolla rosa salmó. En canvi, els nens se'ls associa jugant amb una pilota verda, amb roba de tons blaus i negres i les seves motxilles vermelles o taronges.

El color rosa i blau està associat a prejudicis concrets, com per exemple:

Estereotips i prejudicis del rosa	Estereotips i prejudicis del blau
Nena	Nen
Cursi, gay ³⁰	Fred
Dèbil, delicat	Fort
Suau	Decidit
Refinat, amable	Seriós

²⁸ <<https://criatures.ara.cat/vida-rosa_0_1026497343.html>>.
<<<https://olgacarreras.blogspot.com/2008/11/resea-psicologa-del-color-de-eva-heller.html>>>.
<< https://ca.wikipedia.org/wiki/Simbologia_dels_colors>>.

²⁹ <<<https://youtu.be/HXXNJsBWiD0>>>

³⁰ GLOSSARI

Quan tot comença amb el blau i el rosa

Però si veiem una mica més enllà dels nostres ulls observarem com el rosa no sempre va ser un color de nenes i el blau de nens.

3.2. Hi ha hagut sempre aquesta diferència entre el blau i el rosa?³¹

Si fem un repàs a la història veiem que abans del 1920 i abans de la primera Guerra Mundial a Estats Units el color predominant no era altre que el blanc, perfecte per poder ser introduït en lleixiu i així treure les taques típiques dels nens. A més de vestir de blanc els nens també es deixaven els cabells llargs i els vestits formaven part del seu armari.

Figura 3. El president Roosevelt de petit

El president Franklin Roosevelt, n'és un exemple:

quan era infant portava els cabells llargs i vestits de color blanc.

Però el món blau i rosa, rosa i blau també va tenir el seu inici. Per molt increïble que ens pugui semblar el criteri eren totalment oposats tot i que no deixaven de ser un estereotip de l'època. En general la norma acceptada era que el rosa era pels nens i el blau era millor per a nenes. Es creia que el rosa era un color més decidit i fort, més propi dels nens; mentre que el blau era millor per a les nenes per ser més delicat i refinat.

Aquest univers bicolor va ser molt marcat a països com Suïssa, Bèlgica o Alemanya. La revista *Time*³². AL 1927 es va endinsar en aquesta idea i va descobrir que l'assignació del rosa i el blau en funció del gènere depenia del criteri dels grans magatzems que venien la roba.

³¹ <<<http://estereotips.blogspot.com/2010/06/estereotips-al-llarg-de-la-historia.html>>>
<<<http://www.realkiddys.com/estereotipos-en-los-colores/>>>.

³² **Revista Time:** revista d'informació general que es publica setmanalment als Estats Units des de 1923. És una publicació que disposa a més de diverses edicions en diverses parts del món. L'europea *Time Europe* s'edita a Londres, l'asiàtica a Hong Kong, la canadense a Toronto i, finalment, l'edició per al pacífic sud a Sydney. El seu nom significa *Today Information Means Everything*, que es podria traduir com *Avui dia la informació ho és tot*. Els fundadors van ser Henry Luce i Briton Hadden

Quan tot comença amb el blau i el rosa

Seguint amb la història d'aquests dos colors, als Estats Units va ser després de la I Guerra Mundial quan els dos colors van aparèixer com a distintiu, una de les principals causes d'aquesta separació de colors van ser les dones dels presidents, ja que sempre anaven vestides amb vestits o faldilles de color rosa, ara bé cal remarcar que als Estats Units la correspondència del blau i el rosa variava segons l'estat, és a dir, que no era una cosa innata com moltes persones es creuen que és.

En els orígens, però, el rosa era per als nens, perquè es considerava un color més enèrgic. El blau, per a les nenes, perquè era "més dolç". El duïen les santes, les verges i les princeses d'aleshores. Per als nens, abans que el rosa es va començar a utilitzar el vermell, color de reis, que va anar convertint-se en rosat quan els impressionistes van posar de moda els tons pastel.

Durant un temps, el blau també es va promocionar com el color per als que tenien ulls blaus i el rosa per als ulls marrons.

Va ser el 1940 quan la indústria tèxtil va fer un gir per promocionar definitivament el rosa per a les nenes i el blau per als nens. En aquesta època és quan les modes van començar a canviar, acostant-se més a la mentalitat actual.

Aquest canvi va estar influenciat pel fet que l'uniforme dels soldats era blau, un color que aleshores es va començar a identificar amb els tòpics masculins, com la valentia i la fortalesa .

Als anys 70, amb l'ascens del moviment feminista, la roba rosa va perdre força i van tornar els colors neutrals. A mitjans dels 80, quan es van popularitzar els tests prenatals que permeten determinar el sexe del futur nadó, la moda va tornar, i força fins a tal punt que els colors blaus i roses depenien de si naixies amb vulva o amb penis . A més a més per acabar de marcar més aquestes diferències als anys 90 va haver-hi l'aparició de les princeses Disney unes princeses marcades amb diversos estereotips femenins: la bellesa, el servei als altres, la feblesa etc. i molts més que ens han portat a normalitzar tots aquests estereotips des de que naixem.

Tot això ens ha portat a tal punt, que no només és la roba infantil, sinó els accessoris, els bolquers, la coberteria, el paper higiènic, etc. Qualsevol mínim detall ha passat a ser etiquetat com "de nen" o "de nena". D'aquesta manera incites a les mares a comprar el màxim possible abans que la criatura neixi i les

que en surten beneficiades són les botigues ja que venen més i indirectament ens aconseguen convèncer de que necessitem diferents articles depenen del sexe de cada nen .

3.3. L'estereotip sobre el blau i el rosa en les parts del planeta³³

La divisió de colors no és igual a totes les parts del món. La diferència ve marcada per l'aire conservador dels països.

En els països del Sud, els quals són més conservadors, la diferència està molt marcada; mentre que en els països nòrdics, no hi ha cap diferència.

A França, el color blanc i els grisos són els que predominen a l'hora de vestir els nadons i a Xina, hi ha molt poca diferència de color per sexes.

Per tant, vistes aquestes característiques, podem arribar a les següents conclusions:

Resumint, podríem dir que el gen blau o rosa no existeix, és una creació de gènere.

3.4. Variables no culturals que influeixen a l'hora de triar els colors:

Els colors tenen la capacitat de transmetre diferents sensacions, així com influenciar en els nostres sentiments i emocions. Els colors i els sentiments no es combinen de manera accidental , les seves associacions no són qüestió de gust, sinó "experiències universals profundament arrelades des de la infància en el nostre llenguatge i el nostre pensament per això depenen en molts casos de la cultura en què estiguem i l'educació que hem rebut. És a dir, no hi ha arrels ancestrals que justifiquin aquestes preferències i tampoc hi ha raons genètiques. És per això que els efectes dels colors no són innats, però com es coneixen en la infància alhora que el llenguatge, els significats queden interioritats en l'edat adulta i semblen innats.

Ara bé, cal tenir en compte que no només triem els colors pel que el nostre voltant ens ha anat ensenyant i educant, sinó també cal saber que hi unes preferències cromàtiques pròpies de l'edat ,sexe i caràcter que cadascú porta a dins i que estan fora d'aquesta divisió de colors que la societat ens ha anat marcant des de petits .

³³ <<https://criatures.ara.cat/vida-rosa_0_1026497343.html>>
<<https://www.google.es/search?q=blau+i+rosa+en+els+diferents+països&source=lnms&tbn=i sch&sa=X&ved=0ahUKEwixnc7f9-ncAhWN_aQKHUGxDaU-Q_AUICigB&biw=1242&bih=602#imgrc=H-PalBz8BLbcPM>>

3.5. Preferències de colors segons el sexe i les edats³⁴

3.5.1. Els colors preferits segons les edats i el sexe:

Dones	14-25 anys	26-49 anys	+50 anys
Negre	15%	8%	6%
Blau	52%	41%	38%
Vermell	8%	12%	20%
Groc	4%	7%	7%
Rosa	1%	2%	5%

Aquí veiem una taula on les dones per molt que es vagin fent grans el color rosa és el menys preferit i per part dels homes veiem que el rosa ja ni el trien com a preferit .

Homes	14-25 anys	26-49 anys	+50 anys
Negre	20%	9%	0%
Verd	12%	16%	20%
Vermell	8%	12%	17%
Groc	5%	6%	8%
Violeta	2%	3%	5%

3.5.2. Els colors menys apreciats segons l'edat i el sexe:

Dones	14-25 anys	26-49 anys	+50 anys
Marró	10%	22%	20%
Rosa	25%	16%	8%
Gris	10%	12%	20%
Groc	8%	8%	4%
Rosa	3%	5%	12%

³⁴ << https://ca.wikipedia.org/wiki/Simbologia_dels_colors>>.

<<<https://olgacarreras.blogspot.com/2008/11/resea-psicologa-del-color-de-eva-heller.html>>>.

Quan tot comença amb el blau i el rosa

Homes	14-25 anys	26-49 anys	+50 anys
Marró	16%	26%	25%
Rosa	29%	17%	7%
Gris	9%	11%	20%
Negre	2%	8%	10%
Or	5%	2%	1%

Aquí veiem en la segona taula que el rosa després del marró és el segon color menys apreciat tant per homes com per dones des dels 14 anys fins als 50 o més.

Es creu que les dones prefereixen els tons vermells, violetes i rosats abans que el rosa en ser elles les encarregades de recol·lectar fruita fa milers d'anys.

L'estudi identifica que tant homes com dones prefereixen el color blau i que el rosa només és el color favorit de menys del 5% de les dones .

Un dels motius perquè els homes i les dones preferim aquest color és per la importància que van tenir per a nosaltres el cel clar i les aigües blaves i netes.

4. Diferències psicològiques i biològiques dels sexes i la relació amb els estereotips de gènere³⁵

Un cop hem parlat de què és el blau i el rosa, dels estereotips culturals que sorgeixen d'aquests colors de quins colors prefereixen els homes i quins les dones, cal veure si aquests estereotips tenen relació amb les característiques psicològiques i biològiques de cada sexe.

Primer és necessari conèixer les següents diferències entre sexes per treure'n la relació.

4.1. Diferències psicològiques

Trets psicològics superiors en els homes:

- Capacitat espacial

³⁵ <<<http://www.xtec.cat/~vmessegu/personal/espigant/masfem.htm>>>.

<<<http://viure-be.blog.cat/2011/04/15/hi-ha-diferencies-entre-homes-i-dones-2/>>>.

<<<https://filosofiabatxillerat.wordpress.com/2007/10/20/homes-i-dones-iguals-o-diferents/>>>.

Quan tot comença amb el blau i el rosa

- Capacitat matemàtica
- Autoestima
- Addicció a drogues

Trets psicològics superiors en les dones

- Capacitat verbal
- Rapidesa perceptiva
- Càlcul aritmètic
- Memòria primària
- Suïcidi
- Depressió

4.2. Diferències biològiques³⁶

Respecte a zones biològiques

L'olfacte

- ✓ Homes: Poc sensible en comparació a les dones.
- ✓ Dones: Més sensible que el masculí.

La Pell

- ✓ Homes: Més gruixuda.
- ✓ Dones: Més sensible i més prima.

El Cor

- ✓ Homes: Tenen el doble de probabilitat de patir infart que en les dones.
- ✓ Dones: Tenen un cor proporcionadament més petit.

L'estómac

- ✓ Homes: Són més propensos a patir càncer d'estómac.
- ✓ Dones: Toleren pitjor l'alcohol degut a la manca d'un determinat enzim a l'estómac.

La Grassa

- ✓ Homes: Representa el 11% del pes en els homes i s'acumula a la part superior del tronc i l'abdomen.
- ✓ Dones: Representa, en condicions òptimes, el 23% del seu pes i es concentra a les cuixes i a les cames.

³⁶ <<<http://viure-be.blog.cat/2011/04/15/hi-ha-diferencies-entre-homes-i-dones-2/>>>.

Quan tot comença amb el blau i el rosa

El Pèl

- ✓ Homes: La calvície masculina és un caràcter hereditari dominant.
- ✓ Dones: No solen estar exposades.

Els Ossos

- ✓ Homes: Més robusts i pesats.
- ✓ Dones: Més fràgils que en l'home.

El Gust

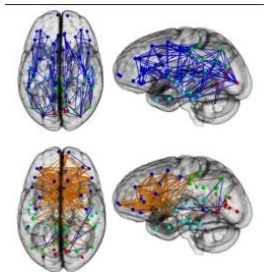
- ✓ Homes: Preferència pel salat.
- ✓ Dones: Preferència pel dolç.

Respecte al cervell:

Tal com hem vist abans, els uns dels altres tenim diferències tan psicològiques com biològiques, doncs ara veurem que el cervell també és una zona biològica molt diferent depenen al sexe que ets.

Paul Broca a l'any 1861 va mesurar el pes mitjà del cervells de cada sexe i va assenyalar que el dels homes era de 1.325 grams, mentre que el de la dona era de 1.144 grams. Avui en dia hem pogut comprovar que això que deien era cert: “el cervell masculí és un 10% més gran que el femení”. La mida del cervell però no té res a veure amb la intel·ligència. No vol dir, doncs, que els homes siguin més intel·ligents que les dones. El nombre de cèl·lules cerebrals és la mateixa el que succeeix és que en les dones aquestes cèl·lules estan agrupades amb més densitat.

El professor investigador de genètica de la Universitat de Barcelona i divulgador científic David Bueno assegura que les connexions neuronals també és una de les coses que fan que els dos cervells siguin diferents ja que aquestes funcionen diferent ambdós casos. Els nens (i els homes) tenen, en general i de mitjana, més matèria grisa, que és on hi ha els cossos neuronals; mentre que les nenes (i també les dones) tenen, en general i de mitjana, més matèria blanca, que és on hi ha les connexions. Aquest fet, a la pràctica, vol dir que les nenes poden creuar més dades (fan més connexions) per resoldre problemes. És a dir, en general, si tenen temps per meditar, el nombre

Quan tot comença amb el blau i el rosa

d'encerts del cervell femení a l'hora de decidir coses és superior, perquè pot avaluar més dades simultàniament. Si hi ha poc temps, llavors és el masculí que l'encerta més.

David Bueno també afirma que el cervell de les nenes consumeix menys energia i, per tant, és més eficient que el dels nens.

L'amígdala, una regió del cervell que controla l'agressivitat i el sexe, entre d'altres, és més grossa en els nens que en les nenes. Aquest fet explicaria que els nens tinguin una resposta més agressiva que les nenes.

I finalment, l'hipocamp, una estructura del cervell que té un rol³⁷ important en la consolidació a curt i a llarg termini, així com participa en l'orientació espacial és també més grossa en homes que en dones, ja des de la infantesa. Aquest fet podria explicar el tòpic que els homes saben són més bons llegint mapes, i les dones els costa més. Relacionat amb els tòpics, es diu també que les dones solen tenir més empatia respecte a les emocions dels altres i això es degut a que els homes al tenir més testosterona no estan tan preparats per a comunicar-se amb els altres i amb l'entorn. En canvi, en el cervell de les dones hi ha més neurones mirall que permeten tenir més empatia de cara als altres.

4.3 Ment masculina i ment femenina³⁸:

Hi ha una part natural que determina les preferències i les capacitats de les dones i els homes.

Quan venim al món, no som pas un full en blanc, naixem amb una ment masculina o femenina, segons pautes programades a partir de la constitució genètica i del bany hormonal a què hem estat sotmesos.

Per tant, sí que és veritat, que un nen educat tota la vida sense estereotips sexistes prefereix agafar la pilota per jugar-hi abans que quedar-se cuidant la nina. Això és perquè tenen nivells més alts d'activitat dins del cervell i estan més programats per a l'activitat.

³⁷ GLOSSARI

³⁸ <<<http://viure-be.blog.cat/2011/04/15/hi-ha-diferencies-entre-homes-i-dones-2/>>>diferencies <<<http://www.xtec.cat/~vmessegu/personal/espigant/masfem.htm>>>

5. Paper de la família

Les famílies tenen també un paper molt important a l'hora d'educar els seus fills ja que en el moment que neixen, aquests estan envoltats d'estereotips sexistes; és per això, que els pares han d'intentar des del primer moment educar al seu fill de manera neutre i a mesura que aquest es va fent gran, estar al seu costat intentant analitzar i discutir els missatges sexistes que els hi arriben a través dels mitjans de comunicació i compensar-los amb pràctiques familiars que puguin ser coeducatives.

5.1. Recomanacions per a pares i mares

Com que com a pares de vegades pot resultar una mica difícil educar el seu fill sense cap mena d'estereotip sexista, a continuació hi ha una sèrie de recomanacions per tal d'intentar evitar-ho:

- No utilitzar un llenguatge sexista³⁹, discriminatori, sinó inclusiu⁴⁰.
- Tenir les mateixes expectatives cap als fills i les filles i afavorir que escullin aficions, esports o estudis tenint en compte les seves preferències i capacitats, i no seguint estereotips socials vinculats amb el gènere.
- No oferir-los de manera sistemàtica roba o joguines que reforcin els estereotips de gènere.
- Observar com els fills juguen i es relacionen amb els companys o els amics, ja que això permet veure com perceben i interpreten els rols de gènere⁴¹.
- Cal fer-los entendre que s'ha de valorar totes les persones de la mateixa manera, independentment del seu gènere.
- Repartir les tasques domèstiques entre tots els membres de la família.
- Promoure que els fills expressin les emocions i els sentiments, independentment que siguin nens o nenes.
- Cal ser crítics i reflexionar sobre els valors que transmet l'entorn (publicitat, televisió, videojocs, etc.), perquè sovint reproduïxen estereotips sexistes.

³⁹ GLOSSARI

⁴⁰ GLOSSARI

⁴¹ GLOSSARI

6. El paper de l'escola⁴²

L'escola és un altre agent socialitzador, a més de la família. És un agent principal a l'hora de transmetre els missatges que condicionaran la construcció de la identitat. Per això s'anomena socialització secundària la que fa l'escola. És per això que els mestres han de vigilar si s'assignen tasques diferents a les noies i els nois, per exemple més relacionades amb la cura en el cas de les noies i amb l'ús de l'espai públic en el cas dels nois.

Oferir les mateixes oportunitats als dos sexes, eliminar La coeducació és un canvi cultural que l'androcentrisme⁴³ i construeix una ambient on la les tasques atribuïdes als dos gèneres tinguin el mateix valor, alhora que s'elimina la imposició dels gèneres en funció del sexe.

Aquesta manera d'educar és la principal via de prevenció de les relacions abusives⁴⁴ i de la violència masclista⁴⁵. Qualsevol insult o tracte menyspreador que passi desapercebut en la vida quotidiana de l'escola és la llavor de la violència de gènere. Cal tenir en compte que no només les noies, sinó que també els nois que no responen a la masculinitat hegemònica són víctimes de la violència masclista.

6.1 Què cal fer per afavorir la coeducació a l'escola?⁴⁶

Per afavorir aquesta coeducació a l'escola podem fer atenció als diferents indicadors coeducatius⁴⁷:

- Els contes:

Cal analitzar els contes i relats que s'utilitzen en les activitats. Analitzar els protagonistes principals i secundaris, veure si les nenes hi surten representades i qui apareix fent papers secundaris. Els contes tradicionals es

⁴² << <https://www.elperiodico.cat/ca/societat/20180616/experts-demanen-no-demonitzar-ninos-nens-pinten-ungles-6878990>>>.

⁴³ GLOSSARI

⁴⁴ GLOSSARI

⁴⁵ GLOSSARI

⁴⁶ SOLSONA, N. (2016): *Ni princeses ni pirates*. Vic: Eumo Editorial.

"El dia de la dona: recursos per treballar el sexisme a l'aula" [en línia]. (2017). *Mestralitzat*.

"Educació de qualitat, fugint dels estereotips de gènere!" (31a conversa pedagògica en streaming) (2018). *XTEC*.

<< <http://alfonselvell.com/la-dona-i-la-ciencia-histories-per-recordar>>>.

<<http://www.cdp.udl.cat/tallers/images/documents/aportacions_fitxa2.pdf>>.

<<http://www.cdp.udl.cat/tallers/images/documents/aportacions_fitxa1.pdf>>.

⁴⁷ GLOSSARI

poden descodificar amb mirada coeducativa i introduir canvis en els personatges i a les relacions entre ells.

- Les joguines:

Veiem que en general les nenes juguen amb nines i cuinetes, i els nens amb pilotes i cotxes. Per introduir canvis, cal detectar el sexisme⁴⁸ en la pràctica quotidiana i administrar els jocs i les joguines perquè se'n faci un ús no sexista. És relativament fàcil dissenyar activitats perquè les nenes juguin amb cotxes i poder potenciar les nines en els jocs masculins.

- El paper de les dones en el currículum:

Cal la introducció dels sabers femenins i els sabers de la cura. Fer visible el treball de les dones i tenir present el treball de les dones a l'hora de presentar diversos temes a l'aula (contes, poemes...) Si volem educar en la construcció de persones autònomes i amb empatia respecte els altres, hem d'incorporar els sabers de la cura instrumental, com cuinar, planxar i comprar al sexe masculí.

- Fer atenció al llenguatge no sexista. Adonar-se de la importància de l'ús del gènere, tant masculí com femení, en els àmbits oral i escrit. A les circulars que realitzin tant les mestres i els mestres com els nens i les nenes, s'ha d'optar per l'ús d'aquest llenguatge.

- Educar en els nous rols de masculinitat i feminitat.

- Fomentar espais de diàleg no competitiu.

- Utilitzar el diàleg en la resolució de conflictes segons el principi d'igualtat (dret a fer les mateixes coses...)

- Treballar els sentiments, introduint activitats que serveixin per treballar la capacitat de la cura.

- Expressar sentiments i tenir especial cura de les persones que tenim al voltant (què puc fer perquè els altres se sentin bé...).

6.2 El pati de l'escola⁴⁹

El pati de l'escola és un dels llocs on els nens hi passen l'estona jugant i esbargint-te.

⁴⁸

⁴⁹ << <http://www.ccma.cat/tv3/alcanta/els-matins/el-congres-aprova-prohibir-els-jocs-sexistes-a-lescola/video/3189570/>>>.

<<https://www.ara.cat/societat/Al-pati-futbol-contra-bullying_0_1367263307.html>>.

<<http://dones.gencat.cat/web/.content/03_ambits/docs/publicacions_eines10.pdf>>.

Doncs bé, ens podria semblar un espai neutre però té una forta càrrega educativa i les interaccions que s'hi produeixen no són lliures de sexisme.

Els nens ocupen l'espai central, on s'hi mouen lliurement jugant en general a futbol, un dels emblemes de la masculinitat hegemònica. Les nenes acostumen a fer jocs tranquils a la perifèria.

Al pati de l'escola, les nenes aprenen a assumir el seu lloc secundari i a ser protagonistes dels marges, aprenen a cedir l'espai amb facilitat; fins i tot, si els nois no hi són, dubten d'ocupar el centre del pati.

A mesura que es van fent grans, l'aprenentatge del domini de l'espai implica, per part dels nens la imposició sobre l'entorn i l'exercici de formes de violència i agressives que els permetin assegurar el domini davant de possibles resistències. I les nenes aprenen que el seu lloc natural a la vida és ocupar els espais perifèrics.

6.3 Què cal fer perquè el pati sigui un espai neutre per tots els nens i nenes?⁵⁰

Tot i els nombrosos avantatges pedagògics que poden tenir els patis, la realitat és que són els grans espais oblidats dels centres. Un estudi elaborat per la Fundació Jaume Bofill, que n'ha analitzat una trentena, conclou que la majoria estan formats només per cistelles de bàsquet i porteries de futbol, que són de ciment i gairebé no hi ha arbres. Tampoc tenen zones de conversa ni elements lúdics. La gran majoria són desorganitzats i estereotipats. Segons els pedagogs, als patis els nens continuen mostrant actituds violentes i invasions d'espais, mentre que les nenes busquen qualsevol racó per poder-s'hi estar. Per tal de fomentar la relació d'igual a igual entre els nois i noies, doncs, cal transformar-ho.

El pati de l'escola podria semblar un espai neutre però té una forta càrrega educativa i les interaccions que s'hi produeixen no són lliures de sexisme. Els nens ocupen l'espai central, on s'hi mouen lliurement jugant en general a futbol,

⁵⁰ <<<https://escoles.fundesplai.org/blog/entrevistem-a-la-nuria-solsona-especialista-en-coeducacio/>>>

<<<https://www.youtube.com/watch?v=eDZtekUESe0>>>

<<https://media-edg.barcelona.cat/wp-content/uploads/2018/05/03133952/Imatge-proposta_web-districte.pdf>>

un dels emblemes de la masculinitat hegemònica. Les nenes acostumen a fer jocs tranquils a la perifèria.

Al pati de l'escola, les nenes aprenen a assumir el seu lloc secundari i a ser protagonistes dels marges, aprenen a cedir l'espai amb facilitat; fins i tot, si els nois no hi són, dubten d'ocupar el centre del pati.

A mesura que es van fent grans, l'aprenentatge del domini de l'espai implica, per part dels nens la imposició sobre l'entorn i l'exercici de formes de violència i agressives que els permetin assegurar el domini davant de possibles resistències. I les nenes aprenen que el seu lloc natural a la vida és ocupar els espais perifèrics.

7. Els contes⁵¹

Els contes, i els relats infantils i juvenils, en general, són una font inesgotable per la imaginació i la creació. A partir d'ells, nenes, nens i joves s'apropen a una manera de veure el món, creen les seves pròpies històries, construeixen els seus somnis.... Ara bé, desafortunadament, els rols i estereotips de gènere estan presents en la literatura infantil i juvenil, persistint en la influència de valors que no transmeten igualtat, privant-los de mostrar lliurement com són, o com els agradaria ser, els nens i les nenes s'identifiquen amb els personatges de les històries que escolten i llegeixen, amb tot allò que els hi passa i també amb les decisions que prenen davant les situacions plantejades, aprenent d'aquesta manera a solucionar conflictes, és per això que aquests contes sexistes van formant dins de cada nen la seva identitat de gènere⁵², convertint-los en nens i nenes, nois i noies, en homes i dones que en un futur reproduiran relacions de desigualtat que perpetuaran en el temps.

⁵¹ <<https://www.manresa.cat/docs/docsArticle/4493/cataleg_contes_coeducatiu.pdf>>.

⁵² GLOSSARI

7.1 Característiques de contes estereotipats⁵³

- **Els personatges en si:**

En moltes ocasions apareixen personatges masculins majoritaris i protagonistes, i personatges femenins poc nombrosos i secundaris

- **Activitats dels personatges:**

Els homes treballen en feines relacionades amb la força i atribueixen a les dones la cura del altres i l'educació de les criatures. I en la gran majoria d'històries el final desitjat del personatge femení és trobar un home que la vingui a salvar i acabi sent la seva parella.

- **Il·lustracions dels personatges:**

En quant als colors, els més pastels van sempre amb lo femení i ho relacionen amb la passivitat, la tranquil·litat... i contràriament la resta de colors que s'han relacionat amb el sexe masculí representen dinamisme i agressivitat

En quant, a l'aspecte físic, un dels aspectes més rellevants en els personatges femenins, des d'un inici es fa esment de l'existència o no de bellesa, comportant en aquest segon cas el menyspreu al llarg del relat ja que serà el personatge dolent, la bruixa, la que enganya...

En canvi en el cas dels personatges masculins la bellesa no sempre és important, realçant en aquest cas aspectes psicològics com la valentia, el ser arriscat, perseverant, etc.

7.2. Què podem fer per evitar tots aquets estereotips en els contes?

Basant-nos en els personatges, hi hauria d'haver un equilibri entre el número de personatges masculins i els femenins això no vol dir que no hi pugui haver protagonistes masculins sinó el mateix nombre de masculins que de femnenins. També S'hauria d'evitar que de manera continuada es presentés, per exemple a l'home com el cap i a la dona com la secretària.

⁵³ <<https://www.manresa.cat/docs/docsArticle/4493/cataleg_contes_coeducatiu.pdf>>. <<https://www.diba.cat/c/document_library/get_file?uuid=cab208a7-2117-433d-9a1f-d89bb41cf90f&groupId=232140>>.

Quan tot comença amb el blau i el rosa

En quant a les tasques, actualment tant els homes com les dones comparteixen el món laboral hauríem doncs, de tenir com a objectiu potenciar-ho igual en els contes i relats infantil.

I finalment, en quant als colors, s'haurien d'atribuir els mateixos colors per als nens que per a les nenes sense necessitat de simbolitzar tranquil·litat ni agressivitat.

Tot això, es pot dur a terme a partir de dos maneres, o bé creant nous contes que trenquin amb tots aquests estereotips o transformant alguns dels contes tradicionals estereotipat a contes no sexistes.

7.3. Contes que trenquen amb aquests estereotips/coeducatius

54

Tal com està mencionat anteriorment, molts contes tradicionals dels quals llegim a casa i tots els infants tenen estan plens de princeses desvalgudes que esperen pacientment els seus prínceps valents com ara; la princesa dels cabells d'or, la Blancaneus, la Ventafocs, la bella dorment, etc, contes que com bé he dit van educant als nens amb unes qualitats i habilitats diferents depenen del sexe ara bé, afortunadament cada vegada hi ha més oferta que s'allunya de paràmetres com aquests.

En són exemples dos pares; Belén Gaudes i Pablo Macías que van començar a veure que els contes clàssics de tota la vida no eren els millors per educar en la igualtat als seus fills i van a prendre consciència de totes les coses que ocorrien al seu voltant i que ni tan sols havien tingut en compte abans de ser pares.

És per això que van voler crear “erasedos veces” un projecte en el que consistia en reescriure contes clàssics com la Blancaneus, la Caputxeta i la Ventafocs i començar a crear un nou imaginari lluny de mandats de gènere i rols sexistes.

⁵⁴ ARBUÉS, A. (2017)
BRENMAN, I i ZILBERMAN, I. (2017)
CAVALLO, F i FAVILLI, H. (2018)
GAUDES, B. i MACÍAS, P. (2013)
GAUDES, B. i MACÍAS, P. (2017)
GAUDES, B. i MACÍAS, P. (2017)

Quan tot comença amb el blau i el rosa

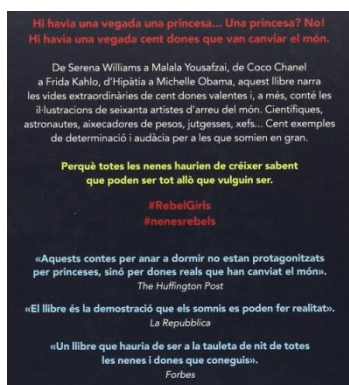
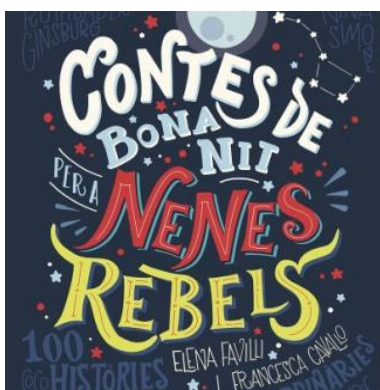
Un cop fet aquest projecte van decidir fer-ne un segon "Ande yo valiente" una col·lecció que lluita contra els prejudicis per mitjà de contes sobre nens i nenes

1. Benito y su carrito
2. Teresa no quiere ser princesa
3. Marta no quiere dar besos

Contes de bona nit per a nenes rebels són un altre dels exemples de contes que trenquen amb els estereotips. "Contes de bona nit per a nenes rebels" ens presenta la història de 100 dones que han destacat en camps ben diversos, camps sovint considerats com a masculins i en els que s'han hagut d'obrir camí. Cantants, físiques, escriptores, polítiques... totes hi tenen cabuda (bé, Rosalind Franklin no hi apareix... per quan un llibre sobre la seva vida?).

Aquests dos contes van ser escrits per Francesca Cavallo i Elena les quals diuen que és un molt bon llibre per llegir en família, per comentar, que permet anar regant la llavor feminista en la canalla i sobretot destaquen que les il·lustracions estan fetes per 60 il·lustradores, donant també visibilitat a les dones en aquest camp.

8. Pel·lícules/sèries que trenquen amb aquests estereotips⁵⁵

Un dels exemples és Disney que intenta deixar enrere tots aquestes pel·lícules estereotipades i canviar-les per altres on les protagonistes femenines són fortes i valentes com la Vaiana, la Mèrida de *Brave* o l'Elsa i l'Anna de *Frozen*.

Un altre exemple és Matt Groening qui acaba de crear la seva nova sèrie : (Des)encanto, on apareix per primer cop una dona com a protagonista.

La Bean, és una princesa de cabells platejats , independent i d'idees molt clares que es nega a obeir al seu pare , que la vol casar per engrandir el seu regne. És alcohòlica i aficionada a les apostes de taverna , i no necessita que ningú la salvi perquè és prou astuta per sortir de totes les situacions.

Matt Groening el que vol aconseguir és trencar amb la imatge de la típica princesa Disney, que depèn de qualsevol príncep blau perquè la vingui a salvar i començar a fer princeses fortes i dependents.

⁵⁵ <<https://criatures.ara.cat/infancia/FORA-ESTEREOTIPS-SEXISTES_0_1950404953.html>>. <<https://www.viaempresa.cat/afterwork/blau-i-rosa-els-colors-de-la-divisio_16643_102.html>>.

II MARC PRÀCTIC : TREBALL DE CAMP

9. Presentació de la metodologia de les dues investigacions

Tal com ja he dit en la introducció, el treball de camp dissenyat, té per objectiu demostrar les dues hipòtesis central del treball:

- “Als tres anys, els nens ja tenen adquirida la jerarquia de gènere i es creuen superiors a les nenes perquè la societat així els hi ha transmès a través de diferències en el joc i les joguines, els colors o els dibuixos”.
- “S'està produint un canvi cap a una societat menys sexista i més igualitària fixant-nos en les joguines infantils”

Per tal de poder demostrar aquestes dues hipòtesis, he dissenyat dues investigacions; una d'escolar, per resoldre la primera i una altra comercial, per la segona.

En la primera, la investigació escolar, el mètode utilitzat ha estat l'observació activa de les conductes dels infants on acompanyada de la mestra vaig dissenyar i dur a terme cinc activitats de joc i debat.

Cada activitat s'ha fet a l'aula, amb els tres grups d'infants: P1,P3 i P5. Aquestes han estat assessorades i revisades per les tutores corresponents del grup, abans de dur-les a terme.

La programació de les activitats no és gaire estructurada ja que és una etapa, la de preescolar, que exigeix adaptar-se a cada circumstància.

Les activitats dissenyades, a fi de comprovar, la hipòtesi de l'edat “als 3 anys ja es té interioritzat l'estereotip de gènere” , han estat activitats diferents de joc i preguntes, ja que els trets evolutius del infant de preescolar de P1 a P5 són molt diferents.

El registre utilitzat per presentar l'observació i els resultats ha estat un registre narratiu; amb un llenguatge corrent, bastant planer i sense termes especialitzats que permet anotar la conducta a mesura que té lloc, de manera ràpida i senzilla.

L'escenari o context en què són recollits els resultats són naturals (aula) i quotidians (botigues de jocs i centres comercials) a fi de que si no hagués estat

Quan tot comença amb el blau i el rosa

una situació real, no es podria acceptar el comportament resultant com a comportament propi de la nostra societat.

L'espai i seu ambient (lloc, nombre de persones, presència de la tutora, aula sense molts estímuls a P1) han estat prèviament pensats perquè els infants, en un ambient còmode i familiar per ells, mostrin les conductes amb naturalitat.

En la segona investigació, la comercial, el mètode ha estat l'observació passiva dels prestatges de diferent botigues de joguines infantils.

Els criteris d'elecció de les joguines han respost a la diversitat, calia triar botigues especialitzades (Drim, Joguiba, Abacus) i no especialitzades (Centres comercials), per tal veure si hi ha diferència entre elles, fet que demostraria la presència de l'assessorament pedagògic que reben.

El tipus de registre d'aquesta observació ha estat un recull fotogràfic on calia analitzar:

- Segmentació sexista per colors i passadissos.
- Existència de colors neutres en jocs que es consideren tradicionals, per tal de valorar si s'està donant un canvi de joc no sexista.
- Existència de línees no segregacionistes per gènere en algunes marques concretes.
- Mateix tracte d'imatges en les joguines. Nens que cuiden nines, fan cuinetes i nenes que van amb cotxe, construeixen...

10. Investigació escolar

10.1. Activitats d'observació realitzades de P1 a P5

Activitat 1: Observació del joc a P1.

Un cop sabent tota aquesta teoria volia comprovar a la pràctica si realment els nens petits de 1 any estaven ja conscienciats i tenien aquests estereotips interioritzats dins seu des de tan petits. És per això, que vaig anar a P1 i vaig explicar a les mestres el que m'agradaria comprovar. Els vaig dir que m'agradaria dividir una sala completament buida, perquè els nens a l'hora de fer l'activitat no es distraguessin, en dos parts: una part que fos la del "nen" i l'altra la de "nena". És per això que vaig posar a la part del "nen" construccions

Quan tot comença amb el blau i el rosa

de “lego” sobre d’una taula, cotxes a terra i una excavadora (les mestres em va dir que aquest era un objecte tocat només pels nens) . A la part de “nena” vaig posar-hi dos cotxets i un bressol amb una nina a dins que portava una pipa i un biberó i a terra també més nines.

Un vegada organitzada l’aula, els vaig dir a les mestres que el que jo volia era que elles triessin els nens i nenes que volguessin i que els fessin entrar a l’aula tots de cop ; després, jo, just en el moment que ells entrassin, observar si el nen va cap a la secció de “nen” i la nena cap a la secció de “nena”.

Observacions durant l’activitat:

Les mestres van escollir 5 nens en total , dos nens i tres nenes i els van fer entrar tots de cop. Un dels nens es va dirigir directament cap a les construccions; l’altre també, però un cop ja hi va jugar una estona, va canviar i va anar amb les nines, a comparació del primer nen que no va deixar en cap moment ni les construccions ni els cotxes per anar a jugar amb les nines.

De les tres nenes que hi havia, dos se’n van anar directament amb el bressol i els cotxets i en canvi, l’altra quan va entrar, va tocar un mica les nines però després se’n va anar a jugar amb les construccions.

Les dos nenes que, al principi , s’havien decantat per la secció de “nenes”; al veure que l’altra nena i els dos nens jugaven tots junts sobre la taula amb les construccions , van deixar les seves nines i van anar amb les construccions.

L’únic nen que en cap moment va deixar les construccions, els cotxes i l’excavadora va ser el que va entrar primer.

Resultats de l'activitat:

Una vegada observats, haig de constatar que em va sobtar una mica el fet de que hi hagués una de les dos nenes que anés tan fàcilment cap a les construccions i les altres que només hi anessin en el moment en què veien que s'ho estaven passant bé jugant a allò. Em va sobtar força també que un dels dos nens no fos capaç de deixar les construccions i agafar la nina, tot i veient que l'altre sí que ho feia. Mentre feien l'activitat, vaig anar-me fixant amb la roba que duïen i cal destacar una diferència entre els dos nens. El nen que va anar directe a les construccions, anava vestit tot de blau i amb una samarreta de la "Patrulla canina" mentre que l'altre, anava vestit amb una samarreta blanca i blava i uns texans.

Amb les nenes, també es veu aquesta relació, cal destacar una diferència entre les dos nenes que es van dirigir a les nines i l'altre que va anar-ho tocant tot. Una de les dos nenes anava vestida amb un vestit de flors i l'altra amb uns pantalons roses i una samarreta negra amb un dibuix rosadet. Mentre que l'altra nena, anava vestida amb uns pantalons negres i una samarreta groga. Una vegada vist tot això, podem arribar a la conclusió, que el cervell dels nens a aquesta edat és molt flexible, els és molt fàcil canviar d'un "bàndol" a un altre, per tant, és important potenciar-ho i intentar que des de casa els pares a l'hora de vestir-los els intentin vestir d'una manera neutra perquè ja hem vist que els que anaven vestits més neutres són els que menys els ha costat tocar-ho tot. I, en canvi, els que anaven vestits amb més diferències són els que els ha costat mica més i fins i tot, en un cas, ni s'ha acostat a les nines.

Activitat 2: Preguntes sobre els colors preferits a P3.

Un altre dia, després d'haver observat els de P1 i haver vist que no tenien encara del tot els estereotips arrelats sinó que anaven al final cap a on hi havia més gent i a on s'ho podien passar millor, vaig decidir doncs d'anar també a P3 per veure si aquests estereotips; ja sigui, des dels colors fins a les diferències de gènere, els tenien adquirits o encara no tant com quan són grans.

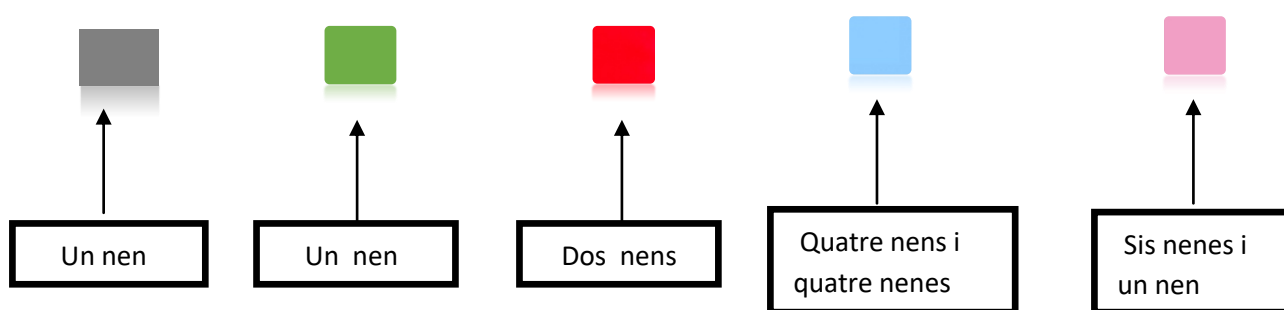
Primer de tot, vaig voler preguntar a les mestres si els nens eren suficientment grans per entendre que havien d'aixecar el braç a l'hora d'escollir el que ells

Quan tot comença amb el blau i el rosa

creien; em van dir que ho provés, que n'hi havia alguns que ho sabien fer i alguns altres que farien el que fes la majoria.

Un cop tenia aquesta informació, vaig decidir que primerament preguntaria els colors preferits de cada un i més tard aniria fent preguntes i m'haurien d'aixecar el braç si creien que allò que preguntaria era cosa de nen o de nena.

En total hi havia 19 nens, nou nens i deu nenes . Per fer aquesta activitat, ens vam assentar tots al terra amb coixins, la mestra em va dir que cada nen tenia el seu coixí. Un cop assentats, vaig preguntar un per un quin era el seu color preferit i el resultat final va ser el següent:

Observacions durant l'activitat:

Mentre anava preguntant, anava veient que les nenes que em deien que el seu color preferit era el rosa anaven vestides amb faldilles, vestits de color rosa, sabates amb flors etc. En canvi, les altres quatre que van escollir el blau com a color preferit, anaven vestides amb colors més neutres, com el verd i el blau . Els coixins amb els que ells seien (escollits pels infants), també coincidien amb els colors que m'havien dit anteriorment.

Una de les coses que em va xocar més, mentre feia l'activitat, va ser quan l'únic nen que va triar el rosa va haver-ho de dir ja que abans de dir-ho anava veient que cap nen triava el rosa sinó que escollien o bé el blau o bé el vermell. És per això que en el moment de dir-ho va fer-ho amb por i timidesa. Un cop jo vaig veure això, indagant vam veure que aquesta por i pressió a l'hora de dir el seu color preferit venia de casa i el mateix passava amb les nenes que van dir escollir el rosa, vam provar de canviar el seu coixí per un de blau per veure com actuaven i no van voler de cap manera.

Resultats de l'activitat:

Una vegada feta l'activitat, podem veure, de nou, que hi ha relació entre vestir de manera neutra i l'elecció dels colors.

Activitat 3: Preguntes sobre els diferents rols a P3.

L'altra activitat era la de les preguntes, jo deia una frase i ells m'havien d'aixecar el braç si creien que allò que preguntava era cosa de nens o cosa de nenes. Les preguntes eren les següents :

- Qui són més forts?
- Qui són més llestos?
- Qui juga a cuinetes?
- Qui plora més?
- Qui juga a futbol?
- Qui porta el cabell llarg?
- Qui fa més petons?

Resultats de l'activitat:

Com bé em van dir les mestres, molts nens no acabaven d'entendre gaire les preguntes i, o bé, aixecaven les mans quan veien que el seu amic també ho feia o bé, l'aixecaven per aixecar perquè no entenien la pregunta ; per tant, el resultat que va sortir de les preguntes no és gaire fiable.

Ara bé, una de les respostes en la que sí hi va haver diferències entenedores, va ser a la pregunta del Fútbol; quasi tots van dir que era cosa de nens, en canvi, quan vaig preguntar qui jugava a cuinetes tots van dir que ho feien tant els nens com les nenes.

Per tant, queda demostrat que les diferències més clares a aquesta edat són amb els colors no amb els papers ni els rols de cada un. Ara bé, si hi ha algun nen que sobresurt de tot això és perquè els pares l'han educat d'aquesta manera des del moment del seu naixement.

Vam estar parlant amb la tutora de la importància de treballar molt més a l'aula els temes dels rols ja que és evident que s'aprèn des de la primera socialització, la família, però que fins als cinc anys estan molt oberts al que

Quan tot comença amb el blau i el rosa

s'aprèn a escola i tot el que diu la mestra ho veuen tan important que ho interioritzen fàcilment.

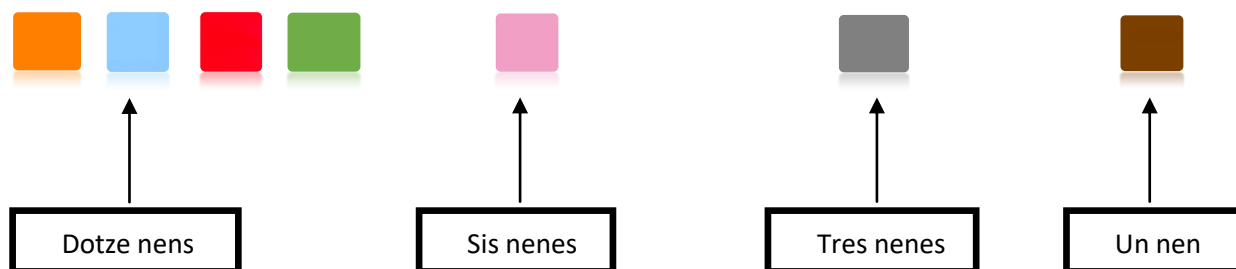
Es podria informar als pares sobre la importància d'oferir un joc als infants "no sexista", de fer-los més lliures i compromesos amb la igualtat d'oportunitats. Segurament, els pares i mares que han estat marcant aquestes diferències des dels colors, els esports i el joc sexista, des del primer moment ho han fet de manera inconscient, fruit de la cultura.

Vam arribar a la conclusió, amb la mestra, que és bo que els pares tinguin coneixement de les conseqüències negatives que pot tenir educar en un joc sexista i que encara que ho hagin fet des del néixer, sàpiguen que fins als cinc anys el cervell del infant encara és molt modelable.

Activitat 4: Preguntes sobre els colors preferits a P5.

Una vegada ja vaig fer l'activitat a P3 volia anar a P5 per veure si, amb dos anys més, les diferències estaven més marcades o s'havien mantingut.

Era una classe de 22 alumnes, dels quals 13 eren nens i 9 eren nenes; vaig començar fent la mateixa activitat dels colors que vaig fer amb P3 i em va sortir el següent resultat:

Activitat 5: Preguntes sobre els rols preferits i jocs que tenen a casa a P5

Després d'haver fet l'activitat dels colors vaig fer l'activitat de les preguntes, la qual havien d'aixecar el braç si creien que el què jo deia era cosa de nens o cosa de nenes. Les frases que vaig preguntar són les següents:

1. Qui són més forts?
2. Qui són més llestos?
3. Qui mana més?
4. Qui plora més?
5. Qui porta el cotxe/qui condueix?

Quan tot comença amb el blau i el rosa

6. Qui juga a futbol
7. Qui porta els cabells llargs?
8. Qui fa més petons
9. Qui són millors?

Resultats de l'activitat:

1. Divuit nens van dir els nens i quatre nens van dir les nenes
2. Tretze nens van dir els nens i nou nens van dir les nenes
3. Onze nens van dir els nens i onze nens van dir les nenes
4. Sis nens van dir els nens i quinze nens van dir les nenes
5. Vint nens van dir els nens i dos nens van dir les nenes
6. Dinou nens van dir els nens i tres nens van dir les nenes
7. Onze nens van dir els nens i onze nens van dir les nenes
8. Disset nens van dir les nenes i cinc nens van dir els nens
9. Disset nens van dir els nens i cinc nens van dir les nenes

Després d'acabar l'activitat, vaig començar a fer preguntes en general sobre els jocs que tenien, la roba que portaven i la divisió de tasques domèstiques entre el pare i la mare.

La primera pregunta que vaig fer va ser sobre els jocs i anava dirigida tant als nens com a les nenes:

- Qui de vosaltres té una cuineta a casa ?
 - De tretze nens en total, només un nen tenia una cuineta i i de les nou nenes que hi havia totes en tenia un.

La segona pregunta que vaig fer sobre els jocs va ser la següent:

- Quin és el vostre joc preferit?
 - Per part dels nens la seva resposta va ser entre els cotxes i els "playmòbils" i per part de les nenes van ser les nines i els cuinetes. L'única resposta que va despuntar va ser la d'un nen que va dir: "Tot menys lo de nenes".

La tercera pregunta que vaig fer va ser sobre la roba i anava dirigida només als nens:

- Qui de vosaltres té uns pantalons roses a l'armari?

Quan tot comença amb el blau i el rosa

- De tretze nens només un nen tenia uns pantalons roses a l'armari.

La quarta pregunta que vaig fer va ser sobre la roba i anava dirigida només a les nenes:

- Qui de vosaltres té uns pantalons blaus a l'armari?
 - De nou nenes set tenien uns pantalons blaus a l'armari.

La quarta pregunta que vaig fer va ser sobre les tasques domèstiques i anava dirigida tant als nens com a les nenes :

- Qui cuina normalment a casa?
 - Dotze nenes em van dir el pare i la mare junts, mentre que 10 nens em van dir la mare sola; ara bé, l'opció del pare sol ningú la va dir .

Un cop vist els resultats de totes les observacions, podem acceptar la hipòtesi que és a partir dels 3 anys quan els infants comencen a adquirir el rol de gènere. La segregació en el joc, la consciència de la superioritat del rol masculí són clarament causades per la societat, bàsicament per l'educació rebuda des de casa i pels missatges sexistes de la nostra cultura.

Cal remarcar també, que en dos anys, dels tres anys als cinc, la desigualtat augmenta considerablement, hi ha un fort canvi en quant als jocs, als colors i als papers que tenen els nens i les nenes dins la societat.

Per això, la feina dels pares des de casa, quan els seus fills tenen tres anys, és tan important juntament amb la de l'escola. Cal una coeducació de tots els agents de socialització implicats en el infant, des de la família, passant per l'escola, fins a la societat.

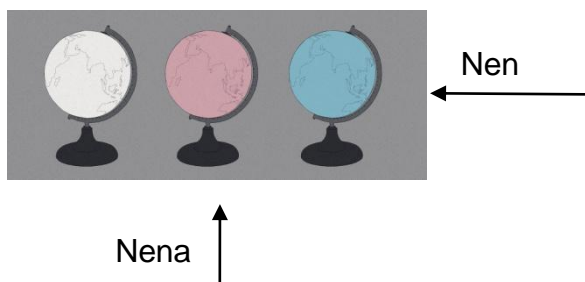
11. Investigació comercial

11.1. Recull d'informació de premsa actual sobre empreses de joguines que comencen a trencar amb els estereotips de gènere.

Al 2017 va recórrer per les xarxes la fotografia d'uns globus terraqüis que es deuen vendre en alguns grans magatzems de ves a saber on. La particularitat

Quan tot comença amb el blau i el rosa

que tenen aquests globus és que hi ha la versió per a nen i la versió per a nena.

El de nen és el globus terraquíu convencional, el que més o menys hem vist tota la vida, amb el mar de color blau i els continents de tons marrons. En canvi, la versió per a nenes té els oceans de color rosa suau i les zones de terra són de diferents intensitats rosàcies, des del fúcsia al color carn.

Per tant, fins i tot a l'hora d'aprendre geografia alguna empresa consideri que és millor estipular la diferència de gènere.

Enguany i per primer cop en un anunci comercial a televisió ha aparegut un nen jugant amb la totpoderosa Barbie, amb la "Moschino barbie"⁵⁶. L'anunci en qüestió - en el qual apareixen dues nenes i un nen - no correspon a Mattel⁵⁷ sinó que depèn de Moschino⁵⁸. Des que es va llançar a finals d'octubre ja l'han vist més d'1,3 milions de persones. A l'anunci es pot veure als tres petits jugar amb les nines vestides per Moschino. En un moment donat, el nen mira a càmera i diu que la Barbie "és tan ferotge!". La seva picada d'ullet a càmera al final de l'anunci ha enlluernat als fans i les xarxes socials.

Això es fa palès al sector de la joguina, que és un terreny molt polaritzat. La urgència de comunicar i vendre en un temps tan limitat com és el Nadal, en què es fa el 80% de la facturació, "fa que s'accentuïn i s'exagerin les divisions",.

"Lego", la segona productora de joguines del món –per darrere de Mattel-, una multinacional associada a la manera escandinava de veure i viure la infantesa va llançar "Lego Friends", una línia dirigida al públic infantil femení s'havia

⁵⁶ <<<https://youtu.be/TULVRIpsNWo?t=29>>>.

⁵⁷ Mattel: és una empresa estadounidense del sector de les joguines. És líder del mercat gràcies a la nina Barbie i tots els seus accessoris.

⁵⁸ Moschino: empresa de moda italiana, que manufactura roba de moda per a dona, homes i nens, així com fragàncies i joies.

Quan tot comença amb el blau i el rosa

detectat que a les nenes els agrada més el component social del joc i no pas construir amb els blocs, per això va crear "Lego Friends", la llàstima és que el packaging era rosa.

11.2. Observació de les joguines dels prestatges

La divisió de mercats per gènere és coneguda com a *gendered marketing*.

Aquesta segmentació és massa generalitzada i grollera i a la llarga serveix de poc. Està demostrat que avui en dia, fins i tot pot ser contraproductiu ja que pot provocar rebuig.

Utilitzar el màrqueting per feminitzar o masculinitzar productes ja no té tant a veure amb segmentació sinó amb el recurs fàcil dels estereotips culturals que desgraciadament estan molt arrelats.

Registre fotogràfic:

Exemples de regals sexistes:

Font pròpia

Font pròpia

Font pròpia

Font pròpia

Quan tot comença amb el blau i el rosa

Exemples de material i jocs sexistes:

Font pròpia

Font pròpia

Font pròpia

Font pròpia

Font pròpia

Font pròpia

Font pròpia

Font pròpia

Font pròpia

Quan tot comença amb el blau i el rosa

Font pròpia

Font pròpia

Font pròpia

Font pròpia

Font pròpia

Font pròpia

Quan tot comença amb el blau i el rosa

Exemples de material i joguines neutres:

Font pròpia

Font pròpia

Font pròpia

Font pròpia

Font pròpia

Font pròpia

Font pròpia

Font pròpia

Quan tot comença amb el blau i el rosa

Exemples de jocs no estereotipats:

Font pròpia

Font pròpia

Font pròpia

Font pròpia

Font pròpia

Font pròpia

Font pròpia

Resultats del registre fotogràfic:

Del següent recull fotogràfic podem extreure els següents resultats:

- Depenent de cada marca el producte és més o menys estereotipat per exemple, “lego” abans feia les figures i les construccions pensades només per nens en canvi ara han fet el “lego friends”, un “lego” pensat perquè les nenes puguin jugar-hi també. Una altra exemple d’una marca que a part del seu producte masculí n’ha fet un altre amb femení és la marca “playmobil que ha intentat crear noves figures amb però que encontres de ser homes siguin dones per tal de que les nenes puguin comprar-ho també.

- Tot i havent-hi canvis, els models de les nenes són de color rosa mentre que els dels nois són blaus. Sembla que avancem però si realment volem que tant nens i nenes puguin jugar al mateix, caldrien colors neutres perquè sinó els nens veient el rosa no hi jugaran mai.

- Depenent també de la botiga, els productes que hi tenen i la manera en com estan organitzats és més sexista o menys. Per exemple Drim abans de començar l’escola va fer un catàleg amb una foto d’unes cantimplores de tots colors. En canvi, l’Eureka kids abans de començar l’escola va fer dos tipus de motxilles totalment separatistes, la motxilla de la nena amb un missatge dirigit exclusivament per a elles elles i la del nen amb el seu missatge també.

Com hem vist, les botigues estan intentant deixar els colors blau i rosa de banda i posar colors com el gris o el vermell. De la mateixa manera que estan creant productes i objectes on hi surtin noies fortes i valentes i no princeses presumides i dèbils.

Quan tot comença amb el blau i el rosa

-Les tasques de planxar, cuinar i cuidar el nadó fan que hi surti la nena a baix de la foto mentre que els jocs violents o jocs científics hi atribueixen la cara del nen tot i que moltes marques de jocs estan intentant canviar aquests rols i fer surti el nen cuinant o bé el nen i la nena.

El resultat final d'aquest canvi cap a una societat menys sexista i més igualitària és lent i difícil perquè la societat porta molts anys educada d'aquesta manera però s'estan fent molts passos per a dur-ho a terme i arribar a tenir una societat amb llibertat.

CONCLUSIONS

Des del meu punt de vista, ha estat un treball molt interessant de realitzar-lo ja que agradant-me tant els infants, aquest és un tema que sempre m'ha cridat molt l'atenció. Com que creia que els nens des del primer moment en que naixien estaven envoltats d'estereotips de gènere, volia profunditzar-ho observant a partir de quina edat ja tenien aquests estereotips adquirits i veure si la societat està fent un canvi respecte a això,

És a partir d'aquí que vaig plantejar-me les següents preguntes: a partir de quina edat els infants ja tenen els estereotips de gènere adquirits? , la societat està fent un canvi respecte a l'educació sexista?. Doncs bé, la resposta de la primera pregunta és la següent: Un cop vist els resultats de totes les observacions, podem dir que abans dels 3 anys els infants no tenen adquirir el rol de gènere. Es comencen però a veure la segregació per colors, tot i que no de manera significativa (ja que la mostra és molt petita) . Les diferències que s'aprecien entre el rosa i el blau no es veuen amb els papers ni els rols de cada un.

Per tant, als 3 anys els infants encara no tenen els estereotips sexistes adquirits. Per tant, l'escola i els pares són a temps de posar-hi remei. Ara bé, a mesura que l'edat augmenta ja és més difícil perquè els nens de 5 anys ja tenien conductes clarament sexistes.

En dos anys, dels tres anys **als cinc anys, la desigualtat augmenta** considerablement, hi ha un fort canvi en quant als jocs, als colors i als papers que tenen els nens i les nenes dins la societat.

Ara bé, com hem vist durant el treball, el cervell dels nens a aquesta edat és molt flexible i fàcil de canviar. És per això que cal que els pares s'adonin que des de ben petits cal impartir una educació no sexista i que en cas que s'adonin que ja han creat aquests estereotips, quan més aviat apostin per la coeducació, millor, ja que **dels tres anys als cinc, el cervell infantil té molta plasticitat.**

La resposta a la segona pregunta és la següent: la societat està intentant trencar amb tots aquests estereotips imposats; sobretot a partir del món comercial, creant nous jocs, noves pel·lícules, nous contes i nova roba . Tot i

així, **encara estem lluny d'una societat igualitària** en la qual els infants s'eduquin sense estereotips.

Cal una gran conscienciació entre tots, una coordinació entre societat, productors, distribuïdors, anunciants, pares i mestres. Si mirem enrere i ho comparem amb el passat, **es veu un canvi subtil** ja que abans aquesta separació era més marcada. Queda encara però, molt per fer, la nostra societat encara és poc igualitària.

En resum, no és fins a partir dels 3 anys que els infants comencen a adquirir el rol de gènere (tots els d'infants de 3 anys van contestar que tots jugaven i els agradaven les cuines. Mentre que a P5, de 13 nens, només un tenia una cuineta a casa). Amb aquest fet, queda clarament demostrat que els rols venen marcats des de l'educació, ja que no és coherent que si els nens des de petits gaudeixen jugant a cuines, no en tinguin cap a casa quan són més grans.

L'infant, quan ve al món, no mostra diferència en rols de gènere; és a partir dels 3 anys que el seu cervell comença a pensar diferent, fruit de l'educació rebuda. Cal insistir en la gran plasticitat del cervell infantil i adonar-se que els rols apareixen quan s'ofereix un model educatiu que segrega i resta oportunitats.

Si volem avançar cap a una societat on els infants puguin ser lliures i feliços, cal que l'escola, els pares i tots el que incidim en l'educació d'aquests, anem a la una i siguem conscients del que porta educar sota aquests estereotips sexistes.

Per tal de poder aportar més informació sobre el tema, proposaria poder ampliar el treball amb l'anàlisi dels contes i la seva incidència en els estereotips sexistes; ja que tant els contes, juntament amb el joc, són les eines d'aprenentatge dels infants. Així doncs, es tractaria de fer un experiment on durant tot un any s'expliquessin contes neutres de gènere (recomanats en el treball) i al cap d'un any es tornessin a fer les mateixes preguntes que vaig fer als mateixos infants de P3 i P5 per veure si s'han produït canvis dins la ment d'ells i quins.

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

BIBLIOGRAFIA EN SUPORT PAPER

- ARBUÉS, A. (2017) : *Yo no quiero ser princesa*. Albazete: UNO editorial.
- BRENMAN, I i ZILBERMAN, I. (2017): *Les princeses també es tiren pets*. Barcelona: Animallibres.
- CAVALLO, F i FAVILLI, H. (2018): *Contes de bona nit per a nenes rebels*. Barcelona: Estrella Polar
- GAUDES, B. i MACÍAS, P. (2013) : *Érase dos veces caperucita*. Madrid: Cuatro Tuercas.
- GAUDES, B. i MACÍAS, P. (2017) : *Benito y su carrito*. Madrid: Cuatro Tuercas.
- GAUDES, B. i MACÍAS, P. (2017) : *Teresa no quiere ser princesa*. Madrid: Cuatro Tuercas.
- SOLSONA, N. (2016): *Ni princeses ni pirates*. Vic: Eumo Editorial.
- TURIN, A i BOSNIA, N. *Rosa caramel*. Pontevedra: Kalandraka.

BIBLIOGRAFIA EN SUPORT ELECTRÒNIC

- Ajuntament de Barcelona: “Dones i feminismes”. *Ajuntament de Barcelona*.
<<<https://ajuntament.barcelona.cat/dones/ca/recursos-i-actualitat/glossari>>>
- Ajuntament de Santa Coloma de Cervelló. Regidoria de polítiques d'igualtat dona-home *Guia de contes no sexistes* [en línea]..
<<https://www.diba.cat/c/document_library/get_file?uuid=cab208a7-2117-433d-9a1f-d89bb41cf90f&groupId=232140>>.
- “Blau i rosa, els colors de la divisió” [en línea]. *El Món*.
<<https://www.viaempresa.cat/afterwork/blau-i-rosa-els-colors-de-la-divisio_16643_102.html>>.

Quan tot comença amb el blau i el rosa

- *Blog de filosofia a 1r. de batxillerat*: “Homes i dones: iguals o diferents?” [en línia]. <<<https://filosofiabatxillerat.wordpress.com/2007/10/20/homes-i-dones-iguals-o-diferents/>>>.
- BONILLA, I. (2016): “El masclisme s’adapta als nou temps” [en línia]. *Ara.cat. Dossier*. <<https://www.ara.cat/dossier/masclisme-sadapta-Als-nous-temps_0_1535246504.html>>.
- “Campanya machista de Carrefour: Ellos campeones, ellas cocineras” [en línia]. *Lavanguardia.Vida*. (2018) <<<https://www.lavanguardia.com/vida/20180801/451182752576/campana-machista-carrefour-campeones-cocineras.html>>>.
- CARRERAS, O (2008): “Reseña: *Psicología del color* de Eva Heller” [en línia]. *Olgacarreras.blogspot*. <<<https://olgcarreras.blogspot.com/2008/11/resea-psicologa-del-color-de-eva-heller.html>>>.
- DG Educació y Cultura: “Los estereotipos de género” [en línia]. *Taller sobre diversidad de género*. <<http://www.educarenigualdad.org/media/pdf/uploaded/material/354_diversidad-e-inclusia-nopt-pdf.pdf>>.
- “Dia Internacional de la Dona: 13 dones arraconades per la història” [en línia]. (2017) *El Periódico*. <<<https://www.elperiodico.cat/ca/extra/20170308/dia-internacional-de-la-dona-dones-historia-5883684>>>.
- “Educació de qualitat, fugint dels estereotips de gènere!” (31a conversa pedagògica en streaming) [en línia]. (2018). *XTEC*.
- “El dia de la dona: recursos per treballar el sexisme a l’aula” [en línia]. (2017). *Mestralitzat*.
- “El gran bulo de los colores. Rosa para niñas, azul para niños” [en línia]. *Realkiddyes*. <<<http://www.realkiddys.com/estereotipos-en-los-colores/>>>.
- ESCRICHE, E. (2015): “Al pati no tan sols s’hi juga a futbol” [en línia]. *Ara.cat. Societat. Educació*. <<https://www.ara.cat/societat/Al-pati-futbol-contra-bullying_0_1367263307.html>>.
- FERNANDEZ, J. (2017): “La ciència té nom de dona (però no ens ho van explicar)” [en línia]. *On Barcelona*.

- <<<https://www.elperiodico.cat/ca/noticias/onbarcelona/llegir/ciencia-nom-dona-pero-ens-van-explicar-5853363>>>.
- FERRADO, L. (2013): “La vida en rosa” [en línia]. *Ara.cat. Criatures*. <<https://criatures.ara.cat/vida-rosa_0_1026497343.html>>.
 - FONT, R. (2018): “Fora estereotips sexistes”. *Ara.cat. Criatures*. <<https://criatures.ara.cat/infancia/FORA-ESTEREOTIPS-SEXISTES_0_1950404953.html>>.
 - GRAU, X. (2017): “La dona i la ciència, històries per a recordar” [en línia]. *Alfons el Vell*. << <http://alfonselvell.com/la-dona-i-la-ciencia-histories-per-recordar>>>.
 - “Llistat de dones que han fet i fan història” [en línia]. *CDP.udl*. <<http://www.cdp.udl.cat/tallers/images/documents/aportacions_fitxa2.pdf>>.
 - <<http://www.cdp.udl.cat/tallers/images/documents/aportacions_fitxa1.pdf>>.
 - “Los colores y los estereotipos. Mundos rosas y azules” [en línia]. *RealKiddys*. <<<https://youtu.be/HXXNJsBWiD0>>>.
 - “Moshino barbie!” [en línia]. *Moschino Oficial*. <<<https://youtu.be/TULVRIpsNWo?t=29>>>.
 - Movistar. *Ni superhéroes ni princesas* (documental). << <https://www.diaridegirona.cat/televisio/2017/12/16/igualtat-gener-traves-educacio-arriba/885414.html>>>.
 - PEREDA, O (2018): “El meu fill es pinta les ungles, i què?” [en línia]. *elPeriódico. Societat*. << <https://www.elperiodico.cat/ca/societat/20180616/experts-demanen-no-demonitzar-ninos-nens-pinten-ungles-6878990>>>.
 - PÉREZ, A.: “Estereotipos de género” [en línia]. (Diapositives de la ponència) *.Poder Judicial España* <<<http://www.poderjudicialmichoacan.gob.mx/web/atencion/contenido/ponencias/mesa2/Estereotipos%20de%20Género%20Julia%20Pérez.pdf>>>.
 - PÉREZ, H. (2005): “Sabies que al segle XIX el blau era el color de les nenes i el rosa el dels nens?” [en línia]. *Sense parèntesis*. << <http://senseparentesis.blogspot.com/2015/05/sabies-que-al-segle-xix-el-blau-era-el.html>>>.

Quan tot comença amb el blau i el rosa

- RUBIO, J. (2004): “¿Por qué el rosa es de niñas y el azul de niños?” [en línia]._El País. Verne. Igualdad.
<<https://verne.elpais.com/verne/2014/11/18/articulo/1416293525_000025.html >>.
- SERRANO, S. (2004): “Homes i dones: ben iguals però molt diferents” [en línia]._Entrevalors.<<<http://www.xtec.cat/~vmessegu/personal/espigant/masfem.htm>>>.
- SIAD del Consell Comarcal del Bages: *Hi havia una vegada... Contes coeducatius*. (Maleta coeducativa del CRP del Bages)
<<https://www.manresa.cat/docs/docsArticle/4493/catalog_contes_coeducatius.pdf>>.
- *Tallers per la igualtat*. “Estereotips i rols de gènere” [en línia].
<<<http://www.cdp.udl.cat/tallers/index.php/ca/estereotips-i-rols-de-generes/introduccio>>>
- TV3 a la carta: “El congrés aprova prohibir els jocs sexistes a l’escola” (vídeo-debat) [en línia]. *Els matins* (3/11/2010).
<<<http://www.ccma.cat/tv3/alacarta/els-matins/el-congres-aprova-prohibir-els-jocs-sexistes-a-lescola/video/3189570/>>>.
- TV3 a la carta: “Moda sense gènere per acabar amb el binomi rosa i blau” (notícia del dia) [en línia]. *Telenotícies* (31/03/2018)
<<<http://www.ccma.cat/tv3/alacarta/telenoticies-vespre/moda-sense-generes-per-acabar-amb-el-binomi-rosa-i-blau-tendencia-passatgera-o-canvi-de-mentalitat/video/5757292/>>>
- Vikipèdia. (2018): *Simbologia dels colors* [en línia]._ <<https://ca.wikipedia.org/wiki/Simbologia_dels_colors>>.
- *Viure-be Girona*. Taller d’autoajuda i psicologia clínica.
- “Hi ha diferències entre homes i dones?” [en línia].<<<http://viure-be.blog.cat/2011/04/15/hi-ha-diferencies-entre-homes-i-dones-2/> >>.

GLOSSARI

Amor romàntic: És considerat, segons diversos corrents del feminisme, una de les causes de la perpetuació de la violència masclista. Aquests corrents del feminisme consideren que l'amor romàntic es transmet per mitjà de relats literaris, films o cançons i que és un tipus d'afecte que ha de ser per a tota la vida, exclusiu, i amb un elevat grau de dependència afectiva.

Androcentrisme: Visió del món i de la cultura centrada en el punt de vista masculí.

Blau: (del germànic *blau*) és una variació del color cian dels tres colors primaris additius. Es considera un color fred i oposat al taronja.

Campió: persona que sobresurt en un esport, activitat o una professió

Clixé: Emmotllat en què es reproduïx en relleu una composició, una imatge, etc., destinada a la impressió tipogràfica. Frase o expressió estereotipada, repetida sovint.

Coeducació: Mètode educatiu basat en educar en la igualtat des de la diferència, possibilitant la llibertat d'expressar-se sense la mediació d'estereotips de gènere i donant suport a l'alumnat amb comportaments de gènere no normatius.

Discriminació: Tracte diferent i menyspreador a una persona o col·lectiu per motius arbitraris, en funció d'alguna de les seves característiques, que pot ser ètnica, de gènere, d'orientació sexual, de religió, de parla, d'edat, de salut, d'estament social o qualsevol altra. Es basa en una acció o conducta condicionada pel prejudici.

Diferència: Magnitud o quantitat en què una magnitud o quantitat difereix d'una altra de la mateixa naturalesa.

Estatus: Posició que una persona ocupa en la societat o dintre d'un grup social.

Estereotips: Imatges mentals i construccions socioculturals sense base científica, fruit de l'herència cultural, d'opinions i prejudicis sobre determinades persones. Simplifiquen la realitat. Es basa en un pensament.

Estereotips de gènere: Idees preconcebudes, val a dir prejudicis, que s'han anat construint i transmetent en les societats amb el pas del temps. Són, doncs, construccions culturals i socials que classifiquen els atributs psíquics i físics de les persones, dividint-los en homes i dones, i limitant les seves respectives possibilitats de desenvolupament de certes capacitats personals, culturals, socials, econòmiques, polítiques, emocionals...

Etiqueta: Mot, concepte, idea, que marca, encasella, classifica, algú o alguna cosa.

Gay: Home que se sent atret emocionalment o físicament per altres homes.

Gènere: Conjunt de característiques psicològiques, socials i culturals assignades a dones i homes i que s'adquireixen en el procés de socialització de les diferents cultures al llarg de la història. El gènere constitueix un sistema d'identitat i comportaments que introdueixen una forta limitació en les possibilitats de desenvolupament humà i forcen a adaptar-se a patrons que no sempre corresponen a les capacitats i desitjos, tant per als homes com per a les dones.

Identitat de gènere: Què ens sentim; home, dona o una altra opció

Igualtat: Expressió matemàtica que indica l'equivalència entre dues entitats.

Igualtat de gènere: Tractament de no-discriminació que els homes i les dones han de rebre, llevat que hi hagi una raó biològica. Aquest concepte és clau en la Declaració Universal dels Drets Humans de les Nacions Unides, en els que l'objectiu final és proporcionar a la igualtat legal i la igualtat social, especialment en les activitats democràtiques i assegurar la igualtat de remuneració per igual treball. El principi d'igualtat i de no-discriminació per raó de sexe és una obligació de dret internacional general, que vincula totes les nacions, i, atès el seu caràcter principal, s'estableix sempre com un principi que ha d'inspirar la resta dels drets fonamentals.

Llenguatge inclusiu: Alternativa a l'anomenat llenguatge sexista que inclou l'ús del femení genèric o el desdoblament (*els professors i professores*, per exemple), entre més propostes.

Llenguatge sexista: Expressió que fan servir alguns corrents feministes, que consideren que el llenguatge tradicional és sexista i que la discriminació per raó de sexe o de gènere es manifesta amb l'ús del masculí genèric.

Marieta: substantiu i adjectiu de caràcter pejoratiu i despectiu, usat per designar a un home efeminat o homosexual.

Orientació sexual: Atracció emocional, romàntica, sexual o afectiva cap a altres. Es distingeix fàcilment d'altres components de la sexualitat que inclouen sexe biològic, identitat sexual (el sentit psicològic de ser home o dona) i el rol social del sexe (respecte de les normes culturals de conducta femenina i masculina). L'orientació sexual existeix al llarg del continu que va des de l'heterosexualitat exclusiva fins l'homosexualitat exclusiva i inclou diverses formes de bisexualitat. Les persones bisexuals poden experimentar una atracció sexual, emocional i afectiva cap a persones del seu mateix sexe i del sexe oposat. A les persones amb una orientació homosexual se les anomena de vegades gai (tant homes com dones) o lesbianes (només a les dones).

Patriarcat: Concepte antropològic que descriu una organització social i cultural, en què les relacions són estructurades pel domini de l'home sobre la dona. És un sistema que promou una desigualtat estructural basada no tan sols en la diferència entre homes i dones, sinó en la inferioritat de les dones respecte dels homes en tots els àmbits de la societat.

Prejudici: Judici preconcebut sobre un grup de persones. Està en estreta relació amb l'estereotip (positiu o negatiu) i la discriminació. El prejudici arrenca d'un estereotip negatiu (generalització no fonamentada i acceptada per un col·lectiu), a partir del qual valora emocionalment, jutja socialment i orienta la conducta (la discriminació).

Relació abusiva: Relació de domini d'una persona sobre una altra. Es pot donar en una relació de parella afectiva, amorosa o sexual estable o també esporàdica. L'abús sempre és deliberat i sol ser progressiu.

Rol: Conducta o paper que un grup espera d'una persona en una situació determinada.

Rols de gènere: Els comportaments que, en una societat concreta, s'espera d'una persona per raó del seu sexe. Per exemple, un dels rols assignats tradicionalment als homes és el de ser responsables de les activitats productives i les activitats de representació política. Per altra banda, un dels rols assignats tradicionalment a les dones és tenir cura de les persones dependents (mainada i individus d'edat avançada), el manteniment de la llar, a banda de ser la responsable de les relacions afectives.

Quan tot comença amb el blau i el rosa

Rosa: Color resultant de barrejar vermell i blanc. S'utilitza des de fa molts anys per representar les coses femenines, oposadament al blau. Símbol actual de la lluita contra el càncer de mama, directament relacionat amb la maternitat. Color associat a la seva transmissió de sensacions tendres i bones (calma i serenitat). En contraposició al significat d'erotisme i passió sexual del vermell, significa amor.

Segregació: Separació d'una part d'un element.

Sexe: Conjunt de peculiaritats biològiques, fisiològiques i orgàniques que divideix els individus d'una espècie en mascles i femelles.

Sexisme: Actitud que defensa la divisió de la societat per raó de la diferència dels sexes i, en conseqüència, justifica el manteniment d'unes normes de comportament que emanen d'aquesta divisió. Considera que homes i dones tenen un seguit de característiques que els diferencien i que, per tant, també han de tenir una conducta diferent.

Superheroi: Personatge de ficció les característiques del qual superen les de l'heroi clàssic, generalment amb superpoders.

Tòpic: Opinió o expressió que està molt estesa i es repeteix amb molta freqüència sense examinar si és veritat o no.

Treballadora rosa: Treballadora d'un àmbit tradicional associat a les dones, com per exemple infermeres, secretaries, recepcionistes...

Violència masclista: Aquells actes vers les dones i nenes que puguin tenir com a resultat un dany o patiment físic, sexual o psicològic per a la dona, així com les amenaces d'aquests actes, la coacció o la privació arbitrària de llibertat, tant si es produeixen a la vida pública com privada. També és el terme que ha usat el Parlament de Catalunya per regular el marc normatiu en relació a la violència contra les dones.